

www.okumayISEV.com

LİLAY KORADAN

BİLİNMEZ
BİLİNENLER

DİJİTAL e-KÜTÜPHANE

isev.org.tr

Tuvalet adabı

Erkekler tuvaleti hızlıca, yalnızca işlerini görmek için kullanırlar. Tuvalet onlar için çok kişisel ve sessiz olunan bir yerdir. Kadınlar içinse bu bir sosyal aktivite gibidir. Arkadaşlarıyla beraber gidip orada uzun uzun sohbet edebilirler.

Yatak tercihi

Bir erkek her yerde rahatça uykuya dalebilir. Hatta birçoğu kanepede uyumayı tercih eder. Kadınlarda ise durum farklıdır. Onlar en rahat yataklarda, en lüks

yastıklarda uyumayı severler. Yatakların üstüne o kadar çok örtü örterler ki uyumak için yer bulamazsınız.

Şaka anlayışı

Erkekler herhangi bir şeyden eğlence çıkarabilirler. Konu uygun olsun olmasın şakaya gülüp geçerler. Kadınlar ise konu uygunsuzsa çabucak alınabilirler. Ofiste çalışan erkekler bunu çok iyi bilir.

Yemek

Erkekler alışverişe çıktıklarında yemek için çoğunlukla et ve et ürünlerini tercih eder ve haftanın her günü sosis, biftek ya da burger yemekten şikayetçi olmazlar. Kadınlarsa yemeğin tadından ziyade görünümüne önem verirler. Bundan dolayı yemek yemekten çok yemek yapmaktan kaygılanırlar.

Estetik- renkler, dekorasyon, tasarım

Erkekler mavi bir saate bakıp bu 'mavidir' derken, kadınlar aynı saate bakıp bu 'menekşe mavisidir'

derler. Erkeklerin ana renkleri bile ayırt edemediğini iddia ederler. Aynı mantık estetik ve dekorasyonda da kendini gösterir. Erkekler evin dekorasyonuna bu yüzden hiç karışmayıp, kendi zevklerini ancak garajlarına uygulayabilirler.

Moda

Erkekler için kot pantolon ve tişört fazlasıyla yeterlidir. Bir erkek küçük değişikliklerle sayısız kombinasyon yaratabilirken kadınlar bunun için onlarca pahalı kıyafate ihtiyaç duyarlar. Erkekler rahat olmak ve böyle görünmek için giyinirlerken kadınlar birbirleriyle daha iyi rekabet edebilmek için giyinir.

Çocuklar ve hayvanlar

Kısaca söylemek gerekirse kadınların, çocuklar ve hayvanlar üzerine abartılı bir şekilde düştüğü su götürmez bir gerçek. Kadınlar köpekleri bir oyuncak olarak tanımlarken, diğer taraftan erkekler onları bir arkadaş olarak görüyorlar. Bebekleri davranışlarından sorumlu tutan erkeklere nazaran kadınlar onların bebek oldukları için kirlenmeye hakkı olduğunu düşünmektedirler.

Otomobil ve sürüş

Erkeklerin, kadın ve otomobil sözcükleri söz konusu olduğunda şüphesiz akıllarına gelen ilk cümle 'kadınlar araba kullanamaz' olmuştur. Kadınlar araba ekipmanı ile ilgili herhangi bir parçayı 'zımbırtı' şeklinde algıladıkça, erkekler doğalarına daha yakın görürler.

Teknoloji

Teknoloji alanında sezgi ve beceri gerektiren konularda kadınların ruhsal bir yeteneğe sahip olduğu açıktır. Erkekler, içgüdüsel olarak parçaların bir arada nasıl ve ne amaçla çalıştığını çözmeye çalışırken, kadınlar kendilerine yardımcı olabilecek bir yönlendirmeye veya açıklamaya ihtiyaç duyuyor.

Duygular ve stres

Stres konusunda iki tarafta temel anlamda birbirinden farklılaşıyor. Sorunların çözümünde kendilerini sorumlu hisseden erkekler, daha ileriye düşünerek

davranırken, kadınlar panik halinde problemlere cevap arıyor. Tecrübeler gösteriyor ki gün içinde kadınlar sebepsiz yere ağlayabiliyorlar.

Hafıza

Erkekler kısa süreli hafızaya sahip olduklarından, önemli günleri hatırlamada zorluk yaşıyorlar. Kadınlar- sa tam tersine hiçbir şeyi unutmuyor ve asla tartışma- sı bitmeyen bir konunun kapanmasına izin vermiyorlar. Yaptığınız yanlış kendiniz unutabilirsiniz, fakat kadınlar ölümünüze kadar bunları size tekrar tekrar anlatmayı kendilerine görev biçiyorlar.

İletişim

Erkekler basit ve hızlıca iletişim kuruyorlar. Kadınlar ise günlerinin üçte birini konuşarak geçirmek istiyorlar. İster yüz yüze isterse telefonda olsun sadece çok konuşmak onlar için yeterli. Erkekler iletişimde gereksiz konuşmaları yapmak istemiyorlar. Onlar için doğru noktaya vurgu yapmak yeterli.

Dakiklik ve zaman anlayışı

Dakiklikte erkeklerin üstüne yoktur. Restoranlarda önceden yer ayırtıp, tiyatroya vaktinde gidip iyi bir yer kaparlar. Kadınlara gelince, onlar hep geç kalırlar. Bunun nedeni de çoğu zaman görünümlerine verdikleri aşırı önem.

Çoklu görev ve odaklanma

Çoğu zaman kadınlar erkeklerin aynı anda birçok şeyi yapamamasından yakınırırlar. Fakat aslında durum bunun tam tersidir. Kadınlar çoğu şeyi aynı anda yapabildiklerini iddia etseler de bunda başarılı olamazlar. Hep kıl payı engellenmiş kazalardan bahsedip dururlar çünkü dikkatlerini aynı anda birden fazla şeye veremezler. Hatta bazılarının ölümü sırf bu dikkatsizlikten ötürü gerçekleşmiştir.

Temizlik alışkanlığı

Erkeklerin banyosunda sabun ve tıraş bıçağı dahil en fazla beş malzeme bulunur. Kadınlarınkinde ise o kadar çok güzellik ürünü vardır ki; bunları koymak için dolap

yetersiz kalır. Makyaj malzemeleri çoğaldıkça banyoya yeni raflar eklenir.

Saldırganlık

Erkekler kadınlardan daha saldırgan olup bedensel güç kullanımına daha eğilimlidirler. Bunun açıklaması da testosterona bağlanmaktadır. Buna karşılık kadınlar kelimelerle saldırır ve savaşır.

Ergenlik sivilcesi

Erkeklerin sivilce sorunu daha fazladır. Bu da daha çok testosteron hormonundan kaynaklanmaktadır. Bu hormon yağ bezlerini uyarır ve derideki gözeneklerin tıkanmasına, dolayısıyla da sivilceye neden olur.

AIDS

Her dört AIDS hastasından sadece biri kadındır. Nedeni ise kadınların baskın olan X kromozomundan iki

tane taşımasıdır. Çünkü bir sağlıklı, bir hasta gene sahip olsalar bile sağlıklı gen hasta gene baskın çıkar ve hasta değil taşıyıcı olurlar. Erkeklerde ise Y geni hastalıklı X genini baskılayamaz.

Kadın-erkek arasındaki ilginç farklar

Kadınlar yüksek sesle konuşmayı ve sesli düşünmeyi seviyor, erkeklerse her ikisini de içinden yapmayı tercih ediyor... Bu yüzden kadınlar erkekleri "duygusuz bencil yaratıklar" olarak görürken, erkekler de kadınları "sürekli kafa ütüleyen baş belaları" olarak görüyor.

Dünya, suyun her üç durumda - katı (buz), sıvı (ırmak, deniz v.s.) ve gaz (bulut) olarak bulunduğu Samanyolu'ndaki tek gezegendir.

* * *

Dünya'nın yaşı yaklaşık olarak 5 milyar yıl olarak hesaplanırken, Dünya'daki yaşam yalnız son 150 - 200 milyon yılda vardır. Yani "yaşam", Dünya hayatının yalnız 5% - 10%'u kadardır.

* * *

Antarktida, Dünya'nın en kuru, en yüksek ve en soğuk kıtasıdır.

* * *

Dünya'nın en büyük çölü Sahara, 9 000 000 km²'siyle neredeyse ABD büyüklüğündedir.

* * *

Güneş ışınları Dünya'ya 8 dakika 3 saniye içinde ulaşmaktadır.

* * *

Dünya'nın kuru yüzeyi 511 milyon kilometre karedir.

* * *

Dünya kuru yüzeyinin yalnız 11%'i tarım için kullanılmaktadır.

* * *

Dünya yüzeyinin 71%'i su ile kaplıdır.

* * *

Dünya tatlı su rezervlerinin 70%'i buzul olarak bulunmaktadır.

* * *

Dünya su rezervlerinin yalnız 3%'ü tatlısudur, kalan 97% tuzludur. Bu 3%'ün, 2%'si buzul olarak kuzey ve güney kutuptadır, ve yalnız kalan 1% göl, ırmak ve yeraltı suları olarak kullanımımıza açıktır.

* * *

Dünya'nın en büyük şelalesi, 979 metresiyle Venezuela'daki Angel Şelalesidir.

* * *

Asya kıtası Dünya kuru alanının %30'unu kaplamaktadır ve Dünya nüfusunun 60%'ını barındırmaktadır.

* * *

13 Eylül 1922 yılında Lübnan - El Aziz'de Dünya'nın en yüksek ısıyı kaydedilmiştir - 57,8.

* * *

Dünya'nın en alçak noktası ve an tuzlu gölü Lut Gölü'dür - 418 m deniz seviyesinin altında.

* * *

Yer yüzeyinden Dünya'nın merkezine olan mesafe yaklaşık olarak 6 378 metredir.

* * *

41‰ tuzluluk oranıyla Dünya'nın en tuzlu gölü Lut Gölüdür.

* * *

Dünya'nın en Büyük mağarası, Maleziya'daki Sarauak Chamber 701m uzun, 400m geniş, 70m yüksekliğiile 7500 otobüs park edebilecek kadar alana sahip.

* * *

Yerçekim güçleri nedeniyle, Ay tam üzerinizde olduğu anda tartılırsanız daha hafif olursunuz.

* * *

Dünya yüzeyinin 1/10 her zaman buz altındadır ve bu buzun 90%'ı Antarktida kıtasında bulunmaktadır.

* * *

Dünya'nın en uzun nehri - 6 825 km - Nil Nehridir.

* * *

Dünya'nın en büyük gölü - Hazar Denizi - 371 000 km².

* * *

Dünya'nın en tehlikeli hayvanı bildiğimiz basit sinektir. Herhangi bir hayvandan daha fazla mikrop ve hastalık taşır.

* * *

Dünya'nın en hızlı uçan kuşu Falcon Peregrinus - kaydedilen en yüksek hızı 390 km/h.

* * *

İnsan tarafından yapılan en büyük delik Kol yarımadası - Rusya'da açılmıştır - 12 262m.

* * *

Yeryüzünde ortalama bir kadın başına 2,59 çocuk düşmektedir.

* * *

Hamilelik / doğum sonucu hayat kaybı Afrika'da 1/16, Asya'da 1/65 Avrupa'da 1/1400'dür.

* * *

Son 40 yılda Dünya nüfusu 3,1 milyar artmıştır.

* * *

Yeryüzünde yaklaşık 4 000 çeşit mineral bulunmaktadır, fakat bunların yalnız 200'ü temel önem taşır.

* * *

Dünya çapında her gün 1,5 milyar litre su tükenmektedir.

* * *

Alüminyumun tamamen çözülmesi için 500 yıla ihtiyacı vardır.

* * *

İngilizce Dünya'nın ikinci en konuşulan dilidir (512 milyon), ilk 1,5 milyardan fazlayla Çince-Mandarindir.

* * *

Plastiğin de tamamen çözülmesi için 500 yıla ihtiyacı vardır.

* * *

Her yıl 500 000'den fazla kadın doğum/hamilelik komplikasyonu sonucu hayatını kaybetmektedir (dakıkada bir).

* * *

Dünya, tanrı ismi verilmeyen Samanyolu'ndaki tek gezegendir.

* * *

Merkür ve dünya Samanyolu'ndaki en yoğun gezegenlerdir.

* * *

Dünya'nın kendi etrafında dönme hızı sürekli düşmektedir, milyon yıllar sonrası bir gün 27 saat-ten oluşacaktır.

* * *

Dünya'nın çekirdeği Güneş yüzeyinden 7 500 derece daha sıcaktır.

* * *

Günümüz ilaçların yaklaşık 1/4 yağmur ormanlarından elde edilen bitkilerden üretilir.

* * *

Antarktika sularında yaşayan bazı balıkların kanı şeffaftır.

* * *

Arjantin'in ismi "gümüşten yapılan" anlamını taşımaktadır, fakat Arjantin'de hiçbir zaman gümüş bulunamamıştır.

* * *

Nepal'de yaklaşık olarak 5 000 tür kelebek türü yaşamaktadır, Atlas kelebeği açık kanatla 25cm'ye erişmektedir.

* * *

Malaga'daki "Santa Isabel da Hungary" dünyanın en küçük kilisesidir, yere dört kişi yatarsa tamamen kaplarlar.

* * *

Japonya adalarından birinde, işi kaynağı olarak kullanılan en yüksek fosforlu mantar yetişmektedir

* * *

Bir Japon kadını ortalama 84 yıl, bir Botswanalı kadın sadece 39 yıl yaşıyor.

* * *

Dünyadaki obez nüfusun üçte biri, gelişmekte olan ülkelerde yaşıyor.

* * *

ABD ve İngiltere, gelişmiş ülkeler arasında en yüksek erken hamilelik oranına sahip.

* * *

Çin'de 44 milyon kadın kayıp.

* * *

Brezilya'daki Avon kadınlarının sayısı, asker sayısından fazla.

* * *

2002'de idamların yüzde 81'i ABD, Çin ve İran'da gerçekleşti.

* * *

İngiliz süpermarketleri, müşterileri hakkında hükümetten daha fazla bilgiye sahip.

* * *

AB'deki her inek için verilen günlük 2.50 dolarlık sübvansiyon, Afrika'nın yüzde 75'inin günlük geçiminden daha fazla.

* * *

70'in üzerindeki ülkede aynı cinsten iki kişinin ilişkisi yasak, 9'unda ise cezası ölüm.

* * *

Dünya nüfusunun beşte biri, günlük 1 dolarında altıda gelikle yaşıyor.

* * *

Rusya'da yılda 12 binin üzerinde kadın aile içi şiddet sonucunda hayatını kaybediyor.

* * *

1 yılda 13.2 milyon Amerikalı, estetik ameliyat yaptırdı.

* * *

Kara mayınları nedeniyle saatte bir insan ölüyor ve sakat kalıyor.

* * *

Hindistan'da 44 milyon çocuk işçi var.

* * *

Sanayileşmiş ülkelerde insanlar, günde 6-7 kg katkı maddesi yiyor.

* * *

Dünyanın en çok kazanan sporcusu golfçü Tiger Woods, yılda 78 milyon dolar, yani saniyede 148 dolar kazanıyor.

* * *

Amerikalı 7 milyon kadın, 1 milyon erkek yeme bozukluğu çekiyor.

* * *

15 yaşındaki İngilizlerin yarısı uyuşturucu kullanmış, dörtte biri sigara içiyor.

* * *

Washington'daki lobi endüstrisinde 67 bin kişi, her seçilmiş kongre üyesi için 125 kişi çalışıyor.

* * *

Motorlu araçlar dakikada 2 insanı öldürüyor.

* * *

1977'den bu yana ABD'deki kürtaj kliniklerinde 80 bin şiddet ve taciz vakası yaşandı.

* * *

Mc Donalds'ın altın kemerini tanıyanların sayısı, Hristiyan tacını tanıyanlardan fazla.

* * *

Kenya'da bir ailenin gelirinin üçte biri rüşvete gidiyor.

* * *

Dünyadaki yasadışı uyuşturucu pazarı 400 milyar dolar.

* * *

Amerikalıların üçte biri, uzaylıların geldiğine inanıyor.

* * *

150'den fazla ülkede işkence var.

* * *

Her gün dünya nüfusunun yedide biri, yani 800 milyon insan aç kalıyor.

* * *

Amerikalı siyah erkeklerin hapse girme ihtimali, yüzde 33.

* * *

Dünyanın üçte biri savaş halinde.

* * *

Petrol rezervleri 2040'da tükenebilir.

* * *

Sigara içenlerin yüzde 82'si gelişmekte olan ülkelerde yaşıyor.

* * *

Dünya nüfusunun yüzde 70'i, bugüne dek hiç çevir sesi duymadı.

* * *

Silahlı çatışmaların dörtte biri, doğal kaynakları ele geçirmek için yaşıyor.

* * *

Afrika'da 30 milyon kişi AIDS.

* * *

Her yıl 10 dil ölüyor.

* * *

İntiharla ölenlerin sayısı, çatışmalarda ölenlerden fazla.

* * *

ABD'de her hafta ortalama 88 öğrenci sınıfa silah getiriyor.

* * *

Dünyada en az 300 bin düşünce suçlusu var.

* * *

Her yıl 2 milyon genç kız ve kadın sünnet ediliyor.

* * *

Silahlı çatışmalarda 300 bin çocuk asker savaşıyor.

* * *

İngiltere'de 2001 seçimlerinde 26 milyon kişi, Pop Idol'un ilk sezonunda 32 milyon kişi oy kullandı.

* * *

ABD, pornografiye yılda 10 milyar dolar harcıyor.

* * *

ABD, "haydut devlet" diye ilan ettiği 7 ülkeden 33 kat daha fazla askeri harcama yapıyor.

* * *

Dünyada 27 milyon köle var.

* * *

Amerikalılar çöpe saatte 2.5 milyon plastik şişe atıyor, yani her üç haftada bir Ay'a ulaşmaya yetecek uzunlukta şişe birikiyor.

* * *

Sıradan bir İngiliz, günde yaklaşık 300 defa kamera yakalanıyor.

* * *

Her yıl 120 bin kadın veya genç kız, Batı Avrupa'ya satılıyor.

* * *

Yeni Zelanda'dan İngiltere'ye uçakla getirilen bir tane kivi, atmosfere kendi ağırlığının 5 katı sera gazı salıyor.

* * *

ABD'nin, BM'ye 1 milyar dolardan fazla borcu var.

* * *

Yoksul aile çocuklarının psikolojik sorun yaşama ihtimali, zengin aile çocuklarına göre 3 kat daha fazla.

Her futbolcunun kalp krizi geçirme riski maçın 60. dakikasında yüzde 44 artıyor.

* * *

Atletico Madrid'in efsane kalecilerinden Abel Resino 1275 dakika gol yemedi.

* * *

Dünyanın en hızlı hat-trick' rekoru Ross County'nin eski futbolcularından Tommy Ross'a ait. Ross 1964'te Victoria Park'ta oynanan maçta Nairn County karşısında 90 saniyede 3 gol kaydetti.

* * *

Bir futbol topunun maçın 3 dakikalık sürecinde aldığı darbeleri yetişkin ve olgun bir insan alsa vücudu sakat kalabilir.

* * *

Suudi Arabistan'da 7 ve daha fazla gol yiyen takımlara 1992 senesinde falaka cezası uygulanıyordu.

* * *

Maça idrarını tutarak çıkan bir futbolcu yüzde 21 daha az yoruluyormuş...

* * *

Ortalama 17 bin kişilik bir stadyuma ergenlik dönemine girmiş olgunlarla doldurup tezahürat yapıldığı zaman ses 30 desibelden daha fazla oluyormuş. Bilim işte...

* * *

Paris Saint Germain eski teknik direktörü Guy Lacombe, başarısızlıktaki suç ondan bilinmesin diye başkana hakem hatalarından oluşan bir DVD hazırlamış.

* * *

Sheffield Wednesday'in golcüsü Chris Bunt enerjisini korumak için devre arasında jelibon ayıcıklardan yiyormuş. İspanyol basını geçen yıl Barcelona'nın süper yıldızı Lionel Messi'nin de maçtan sonra jelibon yediğini ifade etmiş ve Arjantinli yıldız da bir röportajında jelibona olan tutkusundan bahsetmişti.

* * *

Valencia teknik direktörü Quique Sanchez Flores ünlü flamenko şarkıcısı Lla Flores'in yeğeni.

* * *

Efsane İngiliz futbolcu Gary Lineker 20 yıllık kariyerinde hiç sarı kart görmemiş.

* * *

Real Madrid'in kulüp telefon numarası İspanya La Liga şampiyonluğu ve Şampiyonlar Ligi Şampiyonluğu'na göre değişiklik gösteriyor. Real'in kulüp numarası İspanya kodu

ile başlıyor ardından La Liga şampiyonluğu ve Şampiyonlar Ligi şampiyonluklarının sayısına göre belirleniyor.

* * *

Zimbabve'de ordu takımı olan Cone Textiles'in golcü futbolcusu Elisha Banda, sivil bir takıma transfer olduktan sonra eski takım arkadaşları tarafından kaçıırıldı.

* * *

1993'te Paraguay'da Sportivo Ameliano ile General Caballero takımları arasında oynanan maçta 20 kırmızı kart çıktı.

* * *

Eski İngiliz futbolcu Gary Lineker'in Wembley'de iki hat-trick'i var, ikisi de Türkiye'ye karşı...

* * *

Mascherano Arjantin A Milli Takımı formasını ilk kez giydiği 16 Temmuz 2003 tarihinde henüz profesyonel seviyede hiçbir küüpte forma giymemişti.

* * *

Kullandığı 63 penaltıdan 16'sını gole çeviremeyen Gerd Müller, 'Dünyanın en çok penaltı kaçıran' futbolcusu oldu.

* * *

Almanya 2. Ligi'nde Bochum'u çalıştıran Funkel profesyonel boksör.

* * *

UEFA Şampiyonu Sevilla oyuncuları yerel bira fabrikası sayesinde ağırlıklarınca bira kazandılar. 85 kiloluk Palop 225 şire biranın sahibi oldu.

* * *

Sakatlığı nedeniyle 'En uzun süre oynamayan en pahalı futbolcu', Milan'a Real Madrid'den 11 milyon pounda gelen Fernando Redondo. İlk maçında 3. dakikada dizinden sakatlanan Redondo, yaklaşık 2,5 yıl sahalardan uzak kaldı. Redondo, 2.74 milyon pound, ev ve arabayı Milan'a geri vermek istedi, ancak kulüp bu teklifi geri çevirdi.

* * *

1970 Dünya Kupası'nda Brezilyalı Jairzinho ve 1950'de Uruguaylı Ghiggia turnuva boyunca oynadıkları her maçta gol atmayı başardılar.

* * *

En fazla seyircinin izlediği bir Dünya Kupası maçı, 1950 Dünya Kupası finali oldu. Brezilya'nın Maracana Stadyumu'nda Brezilya ile Uruguay arasında oynanan final maçını toplam 199 bin 854 kişi izledi.

* * *

Finallere katılan en yaşlı oyuncu unvanı Kamerunlu Roger Milla'ya ait. Tecrübeli yıldız, 1994 finallerinde sahaya çıktığında, 43 yaşından 39 gün almıştı. Roger Milla, finallerde gol atan en yaşlı futbolcu unvanına da sahip.

* * *

İngiltere'de bir dönem kalecilik yapan Willie Henry Foulke tam 141 kiloydu.

* * *

Alessandro Nesta saatlerce playstation oynadığı için sol elinin başparmağını sakatladi. Nesta ameliyat oldu ve dört hafta sahalardan uzak kaldı.

* * *

Gilberto Silva aslında bir dekorasyoncu.

* * *

Leeds United'dan 18 milyon pounda Manchester United'a transfer olarak Premier Lig tarihinin en pahalı defans oyuncusu unvanını alan Ferdinand, televizyon izlerken ayaklarını sehpa uzuna uzun süre koyması nedeniyle tendonunu incitmiş ve sakatlanmıştı.

* * *

4 kez Dünya Kupasına katılan ABD'li kalecim Kasey Keller, arabasından golf sopasını çıkardığı esnada sopaları dişine çarpmış ve ön dişlerinden birkaçını kırmıştı.

* * *

1957 yılında Charlton, 75 dakika 10 kişi oynadığı ve son yarım saatine 5-1 mağlup girdiği Huddersfield maçını 7-6 kazandı.

* * *

Fenerbahçe ve Galatasaray'ın eski oyuncularından Haim Revivo, İsrail'de düzenlenen dans yarışmasında ikinci oldu...

* * *

Willenhall Town Ladies-Burton Brewers maçı, Guinness Rekorlar Kitabı'na girdi. Ortalama her 1,5 dakikada 1 gol atan Willenhall Town, maçı 57-0 kazandı.

* * *

Avrupa'da bir maça yapılan en büyük katılım' Hampden Park'ta oynanan maçta gerçekleşti. 1937'deki İskoçya Kupası finalinde Celtic-Aberdeen maçını 146 bin 433 biletli seyirci izledi.

* * *

Atatürk Olimpiyat Stadı, İstanbul BŞB.- Gençler-
birliği maçıyla 'En az seyirciyle oynayan 5. dev stat'
oldu. 81 bin kapasiteli statta 9 Aralık'ta oynanan maçı
sadece 50 kişi izledi.

* * *

27 takım değiştiren Lutz Pfannenstiel, 6 kıtada da
top oynayan tek futbolcu oldu. 34 yaşındaki Alman ka-
leci, halen Clube Atlético Hermann Aichinger'de forma
giyiyor.

* * *

1998'de ikinci lig ekibi Jiul Petrosani'de forma giyen
Romen orta saha oyuncusu Ion Radu, Valcea takımına
500 kilo et karşılığında satıldı.

* * *

Van Buyten'in babası profesyonel güreşçi.

* * *

Mark Van Bommel, Hollanda Milli Takımı Teknik Di-
rektörü Martin van Marwijk'in damadı.

* * *

Jübile maçında kendi kalesine gol atan tek futbolcu
Franz Beckenbauer.

* * *

Efsane İngiliz futbolcu Gary Lineker, yaklaşık 20 yıl
süren kariyerinde bir tek sarı kart bile görmedi.

* * *

2000-2001 sezonunda Bristol City-Brendford ma-
çının ilk yarısında 23 dakika kaybolan zaman oynandı ve
bu süre içinde 2 gol atıldı. Aynı maçta Bristol'un golcüsü
Lloyd Owusu'nun ayağı kırıldı ve omzu çıktı.

* * *

Paulo Araujo aynı maçta 5 kez kart görerek rekor kırdı. Olayın nedeni, oyundan atılan Brezilyalı futbolcunun dalgın hakeme fark ettirmeden maça devam etmesiydi.

* * *

İngiltere maçında 3. dakikada kendi kalesine gol atan Paraguaylı Carlos Gamarra, 'Kendi kalesine en erken gol atan futbolcu' olarak tarihe geçti.

* * *

1957 yılında Charlton, 75 dakika 10 kişi oynadığı ve son yarım saatine 5-1 mağlup girdiği Huddersfield maçını 7-6 kazandı.

* * *

Willenhall Town Ladies-Burton Brewers maçı, Guinness Rekorlar Kitabı'na girdi. Ortalama her 1,5 dakikada 1 gol atan Willenhall Town, maçı 57-0 kazandı.

* * *

Finlandiya'nın unutulmaz oyuncularından Pentti, 1986'da kendi kalesine 5 gol attı. Maçtan sonra takım arkadaşları tarafından Pentti'ye 'pusula' bile alındı.

* * *

27 takım değiştiren Lutz Pfannenstiel, 6 kıtada da top oynayan tek futbolcu oldu. 34 yaşındaki Alman kaleci, halen Clube Atlético Hermann Aichinger'de forma giyiyor.

* * *

Kullandığı 63 penaltıdan 16'sını gole çeviremeyen Gerd Müller, 'Dünyanın en çok penaltı kaçıran' futbolcusu oldu.

* * *

Trabzonspor, 1979-80 sezonunda 30 maçta kaydettiği 25 golle (0.833 gol ortalaması) 'Dünyanın en negatif şampiyonu' unvanını elde etti.

* * *

Profesyonel sözleşmeye imza atıp, 'En uzun süre oynamayan futbolcu' eski Liverpool kalecisi Jorgen Nielsen olarak kayıtlara geçti. Hvidovre'den 26 yaşında transfer edilen file bekçisi, tam 4 yıl, 11 ay forma giymedi.

* * *

Sakatlığı nedeniyle 'En uzun süre oynamayan en pahalı futbolcu', Milan'a Real Madrid'den 11 milyon pounda gelen Fernando Redondo. İlk maçında 3. dakikada dizinden sakatlanan Redondo, yaklaşık 2,5 yıl sahalardan uzak kaldı. Redondo, 2.74 milyon pound, ev ve arabayı Milan'a geri vermek istedi, ancak kulüp bu teklifi geri çevirdi.

* * *

'Avrupa'da bir maça yapılan en büyük katılım' Hampden Park'ta oynanan maçta gerçekleşti. 1937'deki İskoçya Kupası finalinde Celtic-Aberdeen maçını 146 bin 433 biletli seyirci izledi.

* * *

'Üç büyükler' içinde ligi eksi averajla tamamlayan tek takım Beşiktaş. Siyah-beyazlılar, 11. sırada tamamladığı 1975-76 sezonunda 25 gol atıp, 32 gol yemişti.

* * *

Beşiktaşlı taraftarların Liverpool maçında yaptığı tezahürat 132 desibele çıktı. 132 desibel, futbol tarihinin en yüksek ses seviyesiydi.

* * *

Brezilyalı eski kaleci Eugênio Machado Souto, 33 farklı takım çalıştırdı. 'Geninho' lakabıyla tanınan Souto, şu anda Atlético Mineiro'nun başında.

* * *

F.Bahçe ile G.Saray arasındaki maçlarda en az seyirci 17 Kasım 1922 tarihindeki karşılaşmaya geldi. İttihat Sahası'nda oynanan maçı, tamamı biletsiz 14 kişi izledi.

* * *

1986-87 sezonunda oynanan Fenerbahçe-Eskişehirspor maçında, sarı-lacivertli ekip 4 penaltı kullanarak 'En çok penaltı atan takım' oldu. "En çok penaltı kullanan futbolcu" ise 4 atışı da gole çeviren Fenerbahçeli Zafer Tüzün.

* * *

Avrupa kupalarına bir sezonda en çok takım yollayan şehir Moskova oldu. 1996-97 sezonunda UEFA Kupası'nda Spartak, Dinamo, Torpedo ve CSKA Mosova mücadele etti.

* * *

Ülkesinin liglerine en çok takım veren başkent Buenos Aires. Açılış ve Kapanış Ligi'nde, Arjantin'in başkentinden toplam 14 takım yer alıyor.

* * *

1996-97 sezonunda 34 maçta 2 galibiyet 27 yenilgi, 5 beraberlik alan Zeytinburnuspor, Türkiye Birinci Lig tarihinin 'en kötü performansı'na imza attı.

* * *

2006 Dünya Kupası'na 2. Turda veda eden İsviçre, kalesinde hiç gol görmeden elenen ilk takım olarak kupa tarihine yazıldı.

* * *

Kolombiya maçında kazanılan 3 penaltıdan da yararlanamayan Arjantinli Martin Palermo, uluslararası bir maçta 'En çok penaltı kaçıran futbolcu' oldu.

* * *

Mersin İdmanyurdu, Türkiye Birinci Ligi'nde puanı silinen tek takım olarak tarihe geçti. 1980-81 sezonunda Beşiktaş'la oynadığı maçta sahadan çekilen Mersin ekibi, hükmen yenik sayıldı ve 2 puanı silindi.

* * *

'Şampiyonlar Ligi'ndeki en süratli gol' David Trezeguet'ye ait. 1997-98'de Monaco forması giyen Trezeguet'nin şutu 157.33 kilometre hızla Manchester United ağlarıyla buluştu.

* * *

Rakip filelere 54 gol gönderen José Luis Chilavert, 'En fazla gol atan kaleci' olarak futbol tarihine geçti. Chilavert ayrıca hat-trick yapan tek kaleci.

* * *

2001'de Sydney'de oynanan maçta Avustralya, Samoa'yı 31-0 yenerken, Archie Thompson, 11 golle zor bir rekorun sahibi oldu.

* * *

'En çok bacağı kırılan futbolcu' rekoru Just Fontaine'a ait. Kariyeri boyunca 4 kez ayağı kırılan Fransız golcü, 1962'de tekrar ayağı kırılınca futbolu bıraktı.

* * *

1945-46 sezonunda Szentlorinci forması altında 66 gol atan Ferenc Deák, 'Bir sezonda en çok gol atan futbolcu' oldu.

* * *

G.Saray'ın efendiliğiyle tanınan eski oyuncusu Cüneyt Tanman ile Beşiktaş'ın 'Şifo' lakabıyla tanınan efsanesi Mehmet Özdilek, futbol kariyeri boyunca hiç kırmızı kart görmedi.

* * *

EURO 2008 Elemeleri'nde Almanya, San Marino'yu deplasmanda 13-0 yendi. Bu skor, Avrupa Şampiyonası Elemeleri'nde alınan 'en farklı sonuç' olarak tarihe geçti.

* * *

Denizlisporlu Allysson Araujo dos Santos, Roberto Carlos'un 'En hızlı şut atan futbolcu' rekorunu elinden aldı. Allysson'un Trabzonspor maçındaki şutu 127.7 km hıza ulaştı.

* * *

Atatürk Olimpiyat Stadı, İstanbul BŞB.-Gençlerbirliği maçıyla 'En az seyirciyle oynayan 5. dev stat' oldu. 81 bin kapasiteli statta 9 Aralık'ta oynanan maçı sadece 50 kişi izledi.

* * *

Tony Alexander Adams, 22 sene Arsenal forması giydi ve başka bir takıma transfer olmadan futbol hayatını bitirdi.

* * *

1954'de Sandor Kocsis, 1958'te Just Fontaine ve 1970'te Gerd Müller aynı Dünya Kupası Finalleri'nde 2'şer hat-trick yaparak tarihe geçtiler.

* * *

Fransa 98'de ilk tur maçlarının ardından Dünya Kupası kırmızı kart rekoruna ulaşıldı. 48 maçta 16 kırmızı, 174 sarı kart çıktı.

* * *

'Dünyanın en hızlı hat-trick' rekoru Ross County'nin eski futbolcularından Tommy Ross'a ait. Ross 1964'te Victoria Park'ta oynanan maçta Nairn County karşısında 90 saniyede 3 gol kaydetti.

* * *

Tony Alexander Adams, 22 sene Arsenal forması giydi ve başka bir takıma transfer olmadan futbol hayatını bitirdi.

II. DÜNYA SAVAŞI HAKKINDA BİLMEDİKLERİNİZ

Stalin'in gerçek adı Josef Vissarionovich Dzhugas-hvili'dir. "Çelik Adam" anlamına gelen Stalin ismini 1913 yılında kullanmaya başlamıştır.

* * *

Benito Mussolini, birinci dünya savaşı sırasında kısmen İngilizler ve Fransızlar tarafından finanse edilen bir İtalyan gazetesinde editörlük yapmıştır. O zamanlar Alman kuvvetlerine karşıt görüşleri ile tanınırdı.

* * *

Nazi SS'inin şeytani başkanı Heinrich Himmler gençliğinde bir tavuk yetiştiricisi idi.

* * *

Kamikaze uçaklarını muhakkak duymuşsunuzdur - ya intihar gemilerine ne demeli? Nisan 1945 yılında Okinawa adası açıklarında eve dönebilmek için yeterli yakıtı olmayan Japon savaş gemisi Yamato pekçok diğer gemiyle birlikte bir Amerikan filosuna saldırdı. Zamanının en büyük ikinci savaş gemisi olan Yamato (en büyüğü

yine bir Japon savaş gemisi olan Musashi'dir) ve yanındaki diğer gemiler hedeflerine ulaşmadan Amerikan savaş uçakları tarafından batırıldılar.

* * *

Adolf Hitler bir vejeteryandı, ayrıca içki-sigara kullanmazdı.

* * *

Savaş filmlerinde gördüklerimizin aksine Alman Ordusu (Wehrmacht) genellikle Nazi selamını kullanmazdı. Ancak 1944 Temmuzundaki Hitler'e süikast girişiminden sonra standart olarak Nazi selamını kullanmaya zorlandılar.

* * *

Hiroşima'ya atom bombasını bırakan B-29 uçağının ismini hepimiz duymuşsunuzdur - Enola Gay (Neşeli Enola) - peki 3 gün sonra Nagasaki şehrine atom bombasını bırakan uçağın adını biliyor musunuz? B-29'un adı "Bock's Car" idi (Bock'un arabası), ve esas hedefi Nagasaki değildi. Planlanan hedef Kokura şehriydi, ancak bu şehir atom bombası saldırısından kurtuldu çünkü uçağa sadece açık hedefe saldırma emir verilmişti ve o gün Kokura şehri sisle kaplıydı! Nagasaki ise alternatif hedefler listesindeki birinci şehirdi.

* * *

Girit'in ele geçirilmesi esnasında hava indirme birlikleri ağır kayıplar veren Hitler bu birlikleri bir daha asla büyük-ölçekli operasyonlarda kullanmadı. Hava indirmeciler piyadeye dönüştürüldü.

* * *

17 Ocak 1942 tarihinde Churchill az kalsın önce düşman tarafından, ardından da kendi hava kuvvetleri tarafından vuruluyordu. Amerika'dan dönerken, uçağı rotasının dışına çıktı ve Fransa'daki Alman uçaksavarlarının menziline girdi. Hata farkedilip rota düzeltildiğinde bu sefer uçağı İngiliz radar operatörleri tarafından düşman bombardıman uçağı zannedildi. Uçağı düşürmeleri için altı adet RAF savaş uçağı yollandı, ancak Churchill'in şansına, savaş uçakları onu bulamadı.

* * *

Japon saldırısı esnasında Pearl Harbour'da bulunan Amerikan hafif kruvazörlerinden biri USS Phoenix'dir. Phoenix saldırıyı neredeyse tek çizik almadan atlattı, ancak, bundan yaklaşık 40 yıl sonra güney atlantikte bir İngiliz denizaltısı tarafından yanlışlıkla batırıldı.

* * *

Monte Cassino savaşında çarpışan 2. Polonya kolu Wołk adında bir kahverengi ayıyı cephane sandıklarının taşınmasında kullanmıştır.

* * *

Sovyet kızıl ordusu düşman tanklarını yok etmek üzere köpekleri kullanmaya çalışmıştı. Köpekler tankın altına girecek şekilde eğitilirdi ve üzerlerine patlayıcı bağlanırdı. Köpek tankın altına girdiğinde patlayıcı tetiklenir ve tank havaya uçardı (elbette köpek de). Ne yazık ki bu ilginç metod her zaman amaçlandığı şekilde yürümüyordu, çünkü köpekler Sovyet tanklarıyla eğitilmişlerdi ve Alman tanklarından ziyade bunlara doğru koşmaya ve altına girmeye eğilimliydi.

Stalingrad ve Kursk savaşlarında bu methodla 25 adet Alman tankı yok edildi.

* * *

Gelmiş geçmiş en ağır tank Alman Maus II tankıdır. Bu tankın ağırlığı tam 192 tondur! (bir otomobil aşağı yukarı 1 tondur) Ancak bu tank savaşın sonuna yetişebildi ve cephede hiçbir zaman kullanılmadı. (Guinness Rekorlar Kitabı)

* * *

Savaşın sonunda Avrupa'nın endüstriyel altyapısının 70%'i yok oldu.

Savaş boyunca toplam 62,305,800 kişi hayatını kaybetti. Bunların 24,945,400'ü asker, 37,360,400'ü ise sivil. (Ölen sivil sayısının asker sayısından yüksek olduğuna dikkat!)

* * *

Nazi ölüm kamplarında yaklaşık 3,800,000 insanın öldürüldüğü tahmin ediliyor. Bunların 90%'dan fazlası yahudilerdi. Diğerleri: Polonyalılar ve Rus savaş esirleri (genel olarak Slav ırkından olanlar), Çingeneler, zihinsel veya bedensel engelliler, eşcinseller, Yehova şahitleri, komünistler ve politik karşıtlar.

Avustralya'yı kim buldu?

Avustralya'nın bulunuşu da Amerika'nın bulunuşu gibi tesadüfidir. On altıncı yüzyıldan başlayarak Portekiz ve İspanyol gemicileri Avustralya'nın kuzeyindeki adalar bölgesine ulaştılar. Daha sonra 17. yüzyılda Hollandalı denizciler Avustralya kıyısına ulaştılar. Avustralya'nın yeni bir kıta olarak anlaşılması, 1769'da İngiliz kaptanı James Cook'un Yeni Zelandya'ya yaptığı bir seyahat sırasında tesadüfi olmuştur.

Daha sonraları İngiliz kaptanlarından Arthur Phillip 26 Ocak 1788'de 1000 kişilik kadınlı-erkekli, çocuklu bir toplulukla Sdney'e yerleşti. Bugün, Avustralya Günü olarak her sene kutlanmaktadır. 1820 ile 1850 yılları arasında İngiliz asıllı halkın bütün kıtaya

yayılması neticesinde Avustralya tamamen bir İngiliz kolonisi oldu. 1850 seneleri Avustralya altın arayıcılarının hücumuna uğradı. Ancak altın arayıcıları umduğunu bulamadılar. 1890 senelerinde ekonomik zorluklar Avustralya, Tasmania, Queensland'in bir federasyon etrafında birleşmesine sebep oldu. 1901 federasyon anayasası tasdik edilerek Barton başkan seçildi.

Birinci Dünya Savaşında Avustralya federe devleti, İngiltere'ye Hint Okyanusunda yardım etti. 5.000.000 nüfusun 329.000'i gönüllü asker olarak savaşa katıldı. Almanların Emden isimli savaş gemisini batırdılar. İkinci Dünya Savaşında da yine İngiltere yanında savaşa katıldılar. Japonlara New Guinee'de çok zayıat verdirdiler. İkinci Dünya Savaşından sonra Avustralya'nın daha bağımsız olma arzuları belirdi. 1945 senesinden sonra Avustralya'nın münasebetleri İngiltere'den ziyade ABD'ye kaymaya başladı. 1951 senesinde Avustralya, Yeni Zellanda ve ABD arasında "Anzus" Paktı imzalandı. Daha sonra 1954 senesinde bu pakt Güney Asya devletlerini de içine alan Güney-Doğu Asya Paktı SEATO (Southeast Asia Treaty organization) kuruldu. Bu, Avrupa'da kurulan Kuzey Atlantik Paktı NATO'ya eşdeğerdir.

1950 yıllarından sonra ABD, İngiltere ve Avrupa'dan ekonomik ve bilgi yardımı alan Avustralya, sür'atle teknolojik yönde ilerlemeye başladı.

Badmintonu kim buldu?

Badminton kortta ya da sahada, mantar veya plastikten yapılmış topu raketle fileden aşırarak oynanan tenis benzeri bir spor dalıdır. Raket ince ve esnek olup, 100-125 gr ağırlığındadır. "Uçucu" olarak da bilinen badminton topunun ağırlığı 4,73-5,50 gram arasında olup üzerinde 14-16 kadar tüy bulunur. Badmintonun ilk bulan Hintlilerdir. Erkekler için 15, bayanlar için 11 sayılık üç set üzerinden yapılan karşılaşma, bir veya iki kişilik takımlar arasında düzenlenir. Servis karşılayan taraf, topu saha dışına düşürdüğünde veya kendi yarı sahasında yere değmesine engel olamadığında karşı taraf sayı kazanır. Aksi durumlarda ise, voleybolda olduğu gibi sadece servis, taraf değiştirerek oyun devam eder. Badminton sahasının uzunluğu 13,40 m, genişliği ise tek kişilik takımlar için 5,20, ikili oyunlar için ise 6,10 m'dir. Saha ortasında yer alan filenin eni 76 cm olup, yüksekliği 1,55 metredir.

M.Ö. 5. yüzyılda Çinliler, Badminton'un atası sayılan Ti Jian Zi adı verilen bir oyun oynarlarmış. Yine badmintonu benzeyen bir oyun, 19. yüzyıl ortalarında Hindistan'da poona adıyla oynanıyormuş. Birçok açıdan günümüz badmintonuna benzeyen bu oyunu gören İngiliz subaylar, 1860 yıllarında bunu ülkelerine getirmişler.

Badminton, 1873'te İngiltere'de Badminton House'da, İngiliz subaylarınca oynandı. Badminton ismi de buradan gelmektedir. Federasyonu uluslararası olup, 1934'te kuruldu. 80'den fazla ülke üyedir.

Badminton, ilk kez 1972 Münih oyunlarında olimpiyat sahnesine gösteri sporu olarak çıkmıştır. İlk badminton dünya şampiyonası 1977 yılında yapıldı ve şu anda her üç yılda bir dünya şampiyonası düzenlenmektedir. Yine, 1988'de Seul Olimpiyatlarında bir kez daha denenen badminton, 1992'de Barselona'da esas spor olarak ilk kez oynanmıştır. Asya ülkelerinin yanı sıra Danimarka ve İngiltere'de bu oyunda en iyi olan ülkeler arasında yer almaktadır. Badminton esasında atası sayılan sporlardan çok farklılaşmamıştır. Denebilir ki, 1800'lerde nasıl oynanıyorsa, bugün de aşağı yukarı o şekilde oynanmaktadır.

Bisikleti kim buldu?

Günümüzde kullanılanların atası sayılabilecek ilk bisiklet 1839 yılında İngiltere'de Dumfries bölgesinde, Courthill kasabasında demircilik yapan İskoçya'lı Kirkpatrick Macmillan tarafından yapıldı. İskeleti tamamen tahtadan oluşan bu bisiklet yaklaşık 27 kilo ağırlığındaydı. Tekerlekleri demirden olan bu bisikletin ön tarafında bir at başı vardı. Ön tekerleğin çapı 80 cm, arka tekerleğin ise 105 cm idi. Bisikleti hareket ettirmek için, kranklar aracılığıyla arka tekere bağlanmış pedallar kullanılıyordu. Pedalların, ayaklarla ileri ve geri hareket ettirilmesi bisikletin ilerlemesini sağlıyordu. Kirkpatrick Macmillan, milyarlarca insan tarafından

sevilecek, her ülkede ve her dönemde kullanılacak bir icat yaptığını bilmiyordu. Macmillan'ın bisikleti icat etmekteki tek amacı, yaşadığı kasaba ile şehir arasındaki 22 kilometrelik mesafeyi daha hızlı ve daha az yorularak gidip gelmesine yarayacak bir araç geliştirmektir. Geliştirdiği bisiklet o kadar çok işine yarıyordu ki neredeyse bütün seyahatlerini bisiklet ile yapıyordu.

1842 yılında, bir iş için 64 km lik mesafede olan Glasgow'a gitti. Yaptığı icat o kadar ilginçti ki Glasgow Herald gazetesinde haber olarak çıktı. Yaptığı aletin "şeytan icadı" olduğunu, halkın meraklı bakışlarını ve durabilmek için bir çocuğa çarptığını yazdı. İlk bisiklet kazası olarak tarihe geçen bu kaza yüzünden polis tarafından 5 şilin para cezasına çarptırıldı. Kasabasına dönen Macmillan yeğeni Mary Marchbank'a bisikleti kullanmasını öğretti ve dayısının yaptığı bisikletle birkaç tur atan Mary Marchbank dünyada bisiklete binen ilk kadın unvanını kazandı.

Bisiklet'in icadı ile ilgili daha eski veriler

Alman Baron Karl Drais von Sauerbronn 1818 yılında "Laufmaschine" ya da "Running Machine" adını verdiği bir tür bisiklet icat etti. Laufmaschine tamamen ahşaptan yapılmıştı ve pedalları yoktu. Alet ile ileri gitmek için ayakları yere basarak itmek, yani koşmak gerekiyordu. Sauerbronn'un bisikleti ilk kez 6 Nisan 1818 tarihinde Paris'te sergilendi.

Fransız, Comte Mede de Sivrac tarafından 1790 yılında icat edilen bisiklette ise gidon, yani direksiyon yoktu. Bu bisiklete Celerifere adı verildi.

Bu erken bisikletler ile ilgili iyileştirme çalışmaları Alman, İngiliz ve Fransız mucitler tarafından yapıldı. 17. yüzyılın ikinci yarısında popüler olan bu aletlerin tasarımında atlar örnek alınıyordu. Ama hep eksik parçaları vardı. Kimisinde pedal yoktu, kimisinde yön vermeye yarayacak bir direksiyon bulunmuyordu. Bu öncü bisiklet icatlarına verilen Hobi Atı (Hobby Horse), Züppe Atı (Dandy Horse), Pahalı Yaya Arabası (Expensive Pedestrian Curricule) gibi isimler de ilginçti.

Modern bisikletin ilk versiyonu, 1860 yılında Ernest Michaux ve babası Pierre Michaux tarafından Fransa'da yapıldı ve oldukça popüler oldu. Ernest Michaux bir çok tarihçi tarafından bisikleti icat eden kişi olarak kabul edilmektedir. İşte bu Fransız bisikletinde tahta tekerlekler, demirden gövde, direksiyon ve pedallar vardı. Pedallar ön tekerlek göbeğine bağlı, 360 derece dönebiliyordu ve arka tekerlekler daha küçüktü. İngiltere'de Arnavut kaldırımlı sokaklarda çok fazla sarsıntıya neden olması nedeniyle sarsan araba olarak biliniyordu.

1869 yılında Fransızlar bisiklete uluslararası adını yani Velocipedes 'i verdi. Hatta dilimize velespit olarak girmiş ve uzun yıllar bu ad kullanılmıştır.

Bisiklet tüm geliştirmelere rağmen hala çok ağır ve tekerleklerin tahtadan yada demirden yapılması nedeniyle sürüş olarak çok sertti. Bütünüyle metalden ve hafif bir bisikletin patenti ilk kez 1870 yılında İngiliz Coventry Makinists Co. şirketinde çalışan James Starley ve William Hillman tarafından alındı. Bu bisikletin en önemli özelliği, tekerleklerinde ilk kez tel kullanılmasıydı. Bisikletlerinin tanıtımı için Starley ve Hillman, hiç

durmadan 154 km. yol katederek bir günde Londra'dan Coventry'ye gittiler.

Starley ve Hillman'ın bisikleti üzerinde yaptıkları geliştirmeler ile ilk vitesli bisikleti yaptılar. 1871 yılında bu bisiklet vitessiz olarak 8 şilinge, vitesli olarak da 12 şilinge piyasaya sunuldu.

O yıllarda bisiklet daha çok erkekler tarafından kullanılıyordu. Kadınların bisiklete olan ilgisini çekmek ve onlara özel bir bisiklet yapma fikri Samuel Webb Thomas tarafından düşünöldü ve patentini 1870 yılında aldı. Yaklaşık 4 yıl sonra Starley ve Hillman'ın bisikleti üzerinde yapılan birkaç değişiklikle seri üretimine başlandı. Fakat bisikletin karmaşık pedal sistemi ve üzerinde denge sağlamanın zor olması, yüksekliği nedeniyle düşme anında da ciddi yaralanmalar nedenleri ile rağbet görmedi.

İlk zincirli bisiklet ilk kez 1873 yılında H.J.Lawson tarafından yapıldı. Sussex Cücesi adlı bisikletin ahşap cantlı tekerleklerinin çapı 58 cm idi. 1879 yılında Lawson, buluşunu daha da geliştirdi. Ancak, bu kez ön tekerin çapı, arka tekere oranla yaklaşık iki kez daha büyüktü. Bu bisiklet ilk kez 1880 yılı Şubat ayında bir sergide kamuoyuna sunuldu ve aynı tarihte satışına başlandı. Arka tekerleğe zincirle bağlı pedallarla çalışan alçak gövdeli ilk kadın bisikleti ise, yeterince güvenli olarak 1884 yılında H.J. Lawson tarafından yapıldı.

Amerika'da 1899 yılında yaklaşık 1 milyon bisiklet üretimi yapıldı ve satıldı, 31 milyon \$ 'dan fazla ciro elde edildi. Ancak 1909 yılında motosiklet ve otomobil'in yükselişi, ABD bisiklet sektöründe gerilemeye neden oldu.

1960'larda ve 1970 lerde, egzoz gazlarının yol açtığı hava kirliliği büyük bir endişe yarattı, ayrıca enerji krizi daha da kötüleşti. Bu dönemde bisikletin popülaritesi çok arttı. bazı şehirlerde bisiklet şeritleri ve özel bisiklet yolları yapıldı. Bisiklet kullanımını teşvik eden bu yenilikler ve bisiklet endüstrisindeki gelişmelerin destekleri ile 1980 lerin ortalarında Amerika'da yaklaşık olarak 82 milyon bisiklet kullanılmaktaydı.

Yaklaşık 200 yıl önce icat edilen bisiklet'in günümüzde bir araba fiyatına satılanları bile bulunmaktadır.

Nükleer Santrali kim buldu?

Uranyum veya plutonium atomlarının bir nükleer reaktörde fizyon veya parçalanmasıyla ortaya çıkan ısı enerjisi, buhar elde etmek için kullanılır. Buhar ile türbinler döndürülür. Buhar türbininden farkı, fosil yakacak yerine nükleer yakacak kullanır ve buhar kazanı yerine nükleer reaktör mevcuttur. Nükleer yakıt olan uranyum 235 veya plutonium 239 atomlarına nötronların çarpmasıyla fizyon meydana gelir. Fizyon işlemi ısı yanında meydana gelen nötronlar fizyonun devâmını sağlar. Kontrollü bir düzen ile ısı kaynağının sürekliliği sağlanır. Nükleer reaktörlerin değişik türleri mevcuttur. Bunlar nötronların enerjisi ve sayısının kontrol edilmesinde reaktör çekirdeğinden ısının sıvı veya gaz ile uzaklaştırma türüne göre değişikliklere sâhiptir.

Nükleer güçten elektrik, ilk defâ 1951'de ABD'de Arco (Idaho)daki deneme merkezinde elde edilmiştir. 1976 yılında ABD'de 55 tâne nükleer reaktör çalışmakta ve 160 tânesi yapım hâlindeydi. İngiltere, Fransa, Almanya, Japonya, Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Kazakistan'da da nükleer enerji santralleri vardır. 1970'lerde yaygınlaşan nükleer reaktörler, 1980'lerde, Three Mile Island (ABD) ve Chernobil (Rusya) santrallerinde meydana gelen kazâlar, ülkeleri temkinli davranmaya zorlamıştır. Genellikle nükleer santraller çok pahalı inşâ edildikleri hâlde, işletim masrafları düşüktür.

Bilardoyu kim buldu?

Bilardo, üstüne çuha gerilmiş, arduvazla kaplı dikdörtgen bir masada, istaka denen uzun bir sopa ve değişen sayıda toplarla, farklı oyun şekilleri ve kurallarıyla oynanan masa oyunudur. Masanın kenarlarına içten yerleştirilmiş kauçuk bantlar da aynı kumaşla kaplanır. Peki bilardoyu kim buldu?

Bilardo ilk defa 15. yüzyıl ortalarında Fransa'da oynanmaya başlandı. Sonraki yüzyıllarda çeşitli Avrupa ülkelerinde ve Amerika'da yaygınlaştı. Bilardo çeşitleri temeldeki benzerliğe rağmen değişik oyun kaidelerine göre oynanır.

"Karambol" da denen Fransız bilardosu deliksiz masada oynanır. İngiliz bilardosu snooker ve öteki

delikli bilardo oyunları her köşesinde ve uzun kenarlarının ortasında birerden toplam altı deliği bulunan masada oynanır.

Bilardo; üç bantlı bilardo, Fransız bilardosu, çizgili bilardo, delikli bilardo, rotasyon, snooker, çanak, golf bilardosu, beyzbol bilardosu, bogatel, şans ègal gibi çeşitleri vardır.

Bilardo topları ilk zamanlar fildişinden yapılmaktaydı. Fildişinden yapılan bilardo toplarının hem çok pahalı hemde fillerin ölümüne neden olması insanları yeni arayışlara itti. Plastik'in icadından sonra, 19. yüzyıl sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde Bilardo çok popüler olmaya başlamıştı. Ardı ardına açılan salonlar ve bilardoda kullanılan fildişinden yapılan bilardo topları, binlerce filin katledilmesine neden oldu. Hayvan hakları savunucuları bu zalimliğe karşı çıkmaktaydılar, ayrıca üreticiler içinde fildişi pratik değildi ve oldukça pahalı idi. John Wesley Hyatt dükkanında yaptığı çalışmalarda esnek ama güçlü yeni bir plastik türü keşfetti. Hyatt keşfi ile bilardo topları yapmayı denedi. Fakat ilk denemelerde yaptığı topların kullanmak için yeterince sert olmadığını farketti. Daha sonra yaptığı çalışmalar ile icadını dayanıklı hale getirdi. Hyatt selüloit plastik icat eden kişi olarak 15 Haziran 1869 günü New York'ta patent aldı. Wesley, bulduğu plastiğe "selüloid" adını verdi.

Bilardo son yıllarda, spor dalları içinde önemli bir yer kaplamaya başlamıştır. Şu anda, Avrupa'nın en çok ilgilenilen spor dalları arasında beşinci sıradadır.

Beyzbolu kim buldu?

Beyzbol oyunu, Beyzbol topu, beyzbol sopasıyla ve iki takım halinde oynanmaktadır. Takımlar dokuzar kişi olup, oyuncunun topa her vuruştan sonra koşması gereken yol base denen noktalarla belirlenir. 1865 yılından beri oynanmakta olan beyzbol, günümüzde Amerika'da çok yaygındır. Oyunun esası kriket oyunudur. Bu spor amatör olarak çok oynandığı gibi profesyonel kulüpleri de kurulmuş olup, profesyonel beyzbol oyuncularına oldukça yüksek ücretler ödenmektedir.

100 yıldan fazla bir süredir, birçok kişi beyzbolu kimin icat ettiğini merak etmiştir. Beyzbolu icat edenin kim olduğu ile ilgili bir çok tartışma olmuştur. Bu tartışmalarda en çok adı geçen kişi 1839 yılında Abner Doubleday'dir. ABD Kongresi, 50 yıl boyunca beyzbolun mucidi olarak Doubleday'i kabul etmiştir. Fakat sadece bir kişi tarafından verilen beyan dışında bu iddiayı destekleyen hiçbir kanıt yoktur. Doubleday'in beyzbolu icat eden kişi olarak değil, beyzbol tarihinde bir kilometre taşı olarak kabul etmek en mantıklı yoldur.

Beyzbol'un tam kökenlerini belirlemek şu anda imkansızdır. Bu oyunun meydana gelmesinde en etkili olan spor kriket olarak biliyor. Kriketin yanında bir kaç oyundan daha öğeler barındırdığı bir gerçek.

Alexander Joy Cartwright bugün bilinen beyzbolun gelişiminin büyük bir parçası durumundadır. Tarihçiler Cartwright'in, 1845 yılında beyzbol'un kurallarını ortaya koyan kişi olarak bu oyunun babası olarak kabul etmektedirler.

Beyzbol Nasıl Oynanır?

Oyun başladığı zaman yalnız bir takımın oyuncuları yerlerini alır. Öteki takımdan top çelici diye adlandırılan bir oyuncu elinde beyzbol sopası ile oyuna katılır. Bu oyuncudan başka bütün oyuncular tek ellerine pamukla takviye edilmiş kalın deri eldivenler giyerler. Oyun, topu atan oyuncunun, topu tutana atmasıyla başlar. Öteki takımın elinde sopa olan tek oyuncusu, elindeki sopayla bu topa vurarak, onu çizgilerin arasındaki sahada mümkün olduğu kadar uzağa vurarak birinci kaideye koşar. Bu koşma esnasında kaideye varmadan, top sahadaki oyuncuların eline geçerse yanmış sayılır. Yanmadan yerine ulaşınca buradaki birinci oyuncunun da ikinci kaideye varması gerekir. Top çelici bütün kaideleri dolaşarak ilk bulunduğu yere gelince takımına bir puan kazandırır.

Kılıç Kalkan Oyununu kim buldu?

Türkün savaşçı hâlini canlandıran müziksiz ve kılıç kalkan kullanarak oynanan oyun. Kılıç kalkan oyunu, daha ziyâde Bursa-Balıkesir illerimizde oynanan mahallî bir oyundur.

Osmanlı sultanlarından Osmân Gâzî ve oğlu Orhan Gâzî ilk defa Bursa'yı kuşattıkları zaman Müslüman Türk askerleri kılıç kalkan gösterileri yaptılar. Bu hâl

Bursalıları şaşkına döndürdü. Bu yılların yâdigârı olan kılıç kalkan oyunu, millî heyecanını kaybetmeden günümüze kadar geldi.

Osmanlı devrinin savaşlarını temsil eden kılıç kalkan oyunu sekiz, on veya daha fazla kimse arasında iki ekip hâlinde oynanır. Her iki takımın da başkanları vardır. Ekipte bulunanlar eski Osmanlı asker elbiselerini giyiyorlardı. Bugün, bunun yerine zeybek elbisesi giyinmiş olan oyuncuların ellerinde eğri bir kılıç ile mâdenî bir de kalkan bulunur.

Çift sayıda, tek sayıda tek saf olarak duran oyuncular askere çağrılanların uğurlama ve karşılama merâsimini canlandırarak seyircileri selâmlar. Elleri kılıç ve kalkanları olduğu halde sahneyi çepeçevre dolaşırlar. Orduya katılanların kılıçları üzerine ettikleri yemin merasimini temsil etmek için bir halka meydana getirirler. Kalkanlar ortada durdurulur. Kılıç kabzalarını kalkana vurarak karşılıklı iki saf hâline geçilip savaşa hazırlık gösterileri yapılır.

Bu cenk sahnesinde kılıçlar kalkanlara sürülerek bilendir. Meydana getirilen hasım taraflar, ikişer ikişer karşılıklı kılıç kalkan çarpışması yaparlar. Bu zaman kılıç kalkan darbeleri alanı çınlatır. Oyuncular, hasımlarının baştan ayağa kadar bedeninin istenilen noktasına serbestçe vuruş yapabilirler. Bu sahne seyircileri büyük bir heyecana düşürür. İki taraf da kalkanlarıyla hasım tarafın yaptığı hamleleri önlemeye, kendilerini ustalıklarla korumağa çalışırlar. İyi oynayan oyuncular arasında yaralanmalar olmaz. Bâzen fazla heyecan yüzünden yaralanmalar görülür. Kalkan ve kılıç şakırtıları arasında,

sessiz ve sözsüz olarak güzel bir görünüm sergilenir. Bilâhare taraflar mütâreke oyununu gösterir.

Mütâreke oyunundan sonra başa vuruş cengi başlar. Oyuncunun, yalnız baş kısma bir defa vurma hakkı vardır. Tutturabilirse vurur, tutturamazsa hakkını kaybetmiş olur. Son olarak kılıçlarını birbirlerine atma sahnesi başlar. Bu oyun heyecanlı ve güzel sahnelerden biridir. Bu sırada oyuncuların biri hasmının kılıcını hîle ile ele geçirir. Kılıçsız oyuncu kendini savunmak için bir takım çârelere başvurur.

Birçok akıllı hareketleriyle kılıcını geri alabilir. Eğer alırsa tekrar rakibine karşı saldırıya geçer. Oyundaki çevik ve cesur hareketler seyredenlere heyecanlı dakikalar yaşatır. Bu oyundan sonra oyuncular hep bir ağızdan bağrışarak ve kılıçlar havada sallanarak sahne kapar. Kılıç kalkan oyunu Urfa, Elazığ, Siirt illerimizde ve çevrelerinde, değişik bir şekilde bu bölgenin mahallî kıyafetleriyle oynanmaktadır. Bu oyun millî günlerimizde, merasimlerde oynanarak Türkün kahramanlığını, savaşlardaki mahâretini tekrar ortaya dökmekte, seyredenleri coşturmaktadır. Yabancı devletlerde de milletimizi temsilen oynanmış ve birçok müsâbakalarda dünya çapında birincilik almıştır.

Haberleşmeyi kim buldu?

İki nokta arasında haber alıp verme usûllerine ve bu usûllerin tatbiki sırasındaki faaliyetlerin tamamına

verilen ad. Bir verici ve bir alıcı arasında mesaj, bilgi ve haberlerin alınıp verilmesi faaliyeti. Bilgi, duygu ve düşüncelerin paylaşılması için kurulmuş sistemler.

Haberleşmeden maksat sadece bilgi vermek veya almak değildir. Zâten bilginin kıymeti, bir harekete, bir işe, bir faydaya yol açmasıyla yakından ilgilidir. Tehlike-deki geminin S.O.S. işâreti vermesi, yangında itfâiyeye haber verilmesi, harpte beyaz mendille teslim işâreti verilmesi, trenin düdüğünü, otoların kornasını çalması hep bir harekete, bir işe yol açmak içindir.

İnsan beyni haberleşmenin merkezi durumundadır. Beynin hafıza kabiliyeti, bilgileri tasnif ve bir araya getirme fonksiyonları, insanın çevresinde olup bitenleri takip edebilmesine imkân vermiştir. Yine bu kabiliyetler, insanlar arası haberleşme vasıtalarından biri olan lisanın ve kültür adı verilen ortak hatıraların doğmasını sağlamıştır. İlk insanın yaratılması ile Allahü teâlâ ona kitap gönderdi ve ona birbirleriyle konuşmalarını öğretti. Hazret-i Âdem'in çocukları çoğalınca berâber konuştukları bir lisan meydana geldi. Lisanın böylece ilk defâ meydana çıkmasından sonra, değişik beldelerde yaşayan milyonlarca insan değişik lisanlar kullandılar. Bunlar zamanla gelişti.

Yazının mükemmelleşmesinde, Uzakdoğu'da keşfedilip, Avrupa'ya getirilen kâğıt ve mürekkebin devreye girmesinin önemli tesirleri olmuş ve 15. yüzyıldan itibaren baskı teknolojisi gelişmeye başlamıştır. El yazması kitaplardan ucuza ve çabuk çoğaltılan kitaplara, oradan gazete ve dergilere ulaşılmıştır.

Konuşma ile gelişmeye başlayan haberleşme vasıtalarının tekâmülünde teknolojik gelişmelerin büyük tesiri

olmuştur, olmaktadır ve olacaktır. Zirâ mesajlar, her zaman akmak için en kolay, en çabuk ve en ucuz vâsitalara meyletmektedir.

James Watt (1736-1819)ın geliştirdiği buhar makinasından güç alan Alman yapısı baskı makinaları ile Times Gazetesi o yıllarda inanılmaz bir hızla, saatte 1100 adet basılıyordu. 1886'da linotip dizgi makinaları piyasaya çıktı. On dokuzuncu yüzyılın sonunda 12 sayfalık bir New York gazetesinin rotatifteki baskı hızı saatte 96.000'e ulaşmıştı. Matbaa ve basın, yazılı haberleşmenin ve dolayısıyla lisanın standartlaşmasını ve karadan, denizden ulaşabilen, her yere yayılmasını sağladı. Böylece yazılı-basılı mesajların iletilme hızı büyük ölçüde artmış oluyordu. Mesajların kaynaktaki vericiden varış noktasındaki alıcılarına ulaşması için gerekli süre olan iletim süresi, artık taşıma araçlarının hızı sınırına dayanmıştı. Bu sınır mesajların önce elektrikî, sonra elektronik olarak ulaştırılmasıyla ortadan kaldırılarak, mesâfenin bir haberleşme engeli olmasına son verildi. Bir bakıma eski Yunancada uzak mânâsına gelen "tele" devri açılmış oldu.

"Tele"lerin ilki olan telgraf (telegraf), elektriğin kontrolünü gerçekleştiren Benjamin Franklin, Volta Galvani, Ampere, Joseph Henry, Faraday, Maxwell, Heinrich Hertz ve diğer araştırmacıların çalışmalarına dayanan Samuel B.Mors tarafından geliştirildi. 1837'de patentini aldığı bu buluşu ile Mors, harfleri temsil eden elektrik sinyallerini kotlanmış olarak atölyesinde dolaştırdığı 16 km'lik bir tel üzerinden aktarmayı başardı. İlk ticârî telgraf hattı 1845 yılında Washington-Baltimore arasında kuruldu. Bu hatta Mors'un çektiği ilk telgraf

şöyle idi: "Allah bizlere neler gösterdi!" (Bkz. Telgraf) Daha Avrupa ile Amerika kıtaları arasındaki 3240 km'lik ilk telgraf kablosu atılmadan (1958), Osmanlı Devletinde ilk telgraf hattı Sultan Abdülazîz devrinde 1854 yılında Kilyos-Varna arasındaki denizaltı kablosu ile gerçekleştirilmiştir.

İkinci "tele" olan telefona gelince, Alexander Graham Bell'in, 1876 yılında telefonu bulmasıyla haberleşmede yeni bir devir açılıyordu. İlk ticârî telefon ABD'de aboneli olarak kurulmuş, Siemens, 1922'de ilk kadranlı telefonu îmâl etmiştir. Bugün kadranlı, tuşlu, hattâ görüntülü telefonlar, otomatik ve elektronik santrallarda gelişmesine devâm etmektedir.

Ülkemize ilk telefon makinası Sultan İkinci Abdülhamîd Han zamânında Bell'in keşfinden sâdece üç yıl sonra 1879'da gelmiş ve 2 yıl sonra da 1881'de İstanbul'da Posta ve Telgraf Nezâreti ile Postane arasına ilk telefon tesisi kurulmuştur. 1909'da 50 hatlık manyetolu lokal bataryalı bir santral şimdiki Büyük Postahaneye monte edilmiştir. Düzenli ve teşkilatlı ilk telefon şebekesi 1911 yılında faaliyete başlamış, 1914'te 9600 hatlık Tahtakale, 6400 hatlık Beyoğlu ve 200 hatlık Kadıköy merkezi hizmete verilmiştir. 1926 yılına kadar İstanbul'dan başka yerde telefon şebekesi yoktu. İlk şehirlerarası telefon 1929'da Ankara-İstanbul, ilk milletlerarası konuşma 1931'de İstanbul-Sofya arasında yapılmıştır.

Ülkemizde 1923'te 13 santralde 8450 telefon aboneli varken, 1984 sonunda abone sayısı 1.197.000 olmuştur. Memleketimizde 100 kişiye 2 telefon düşerken, dünyâ ortalaması 8,6'dır. 1993 yılında ilâve edilecek

yeni hat kapasitesiyle telefon abone sayısı 10,2 milyona ulaşacaktır. Telefon abone yoğunluk oranının ise % 16,5 seviyesine yükselmesi beklenmektedir. (Bkz. Telefon) Radyo, telli haberleşmenin özel, şahsî ve sınırlı olma özelliğini ortadan kaldıran yaygın bir haberleşme vâsıtasıdır. Radyonun esası olan elektromanyetik dalgaların Heinrich Hertz tarafından bulunuşundan sonra 1895'te Guglielmo Marconi, Mors kodunu kullanarak ilk telsiz mesajını gönderdi. Aynı yıl benzer bir deneyin Rusya'da Aleksandır Popov tarafından da yapıldığı bildirilmiştir. 1906'da Edison'un yanında çalışan Kanadalı Regina Fenenden, insan sesini ilk olarak radyo ile göndermeyi başardı.

Radyoda yayınlanan ilk haber 1916'da ABD'de başkanlık seçimi sonuçlarının duyurulması idi. Müzik yayınlarıyla ilgi kazanan radyo ve radyo yayıncılığı hızla yayıldı. Fotoğraf oldukça eski bir haberleşme vâsıtasıdır. Ancak görüntünün "dondurulması" bir asır kadar sürmüştür. Bir asırlık bir durgunluktan sonra resimlerin hareketi zaptetmesi, bir yerden bir yere anında nakledilmesi mümkün olabilmisti. Önce sessiz, sonra sesli sinema ve daha sonra televizyon, görüntünün durgunluğunu harekete dönüştürmüş ve büyük bir hız kazandırmıştır. On dokuzuncu yüzyılın başlarında fotoğraf keşfedildi. Bu asrın sonlarında fotoğrafın baskı ve basın hayâtına, daha sonra hareketle birlikte sinema hayatına girmesi büyük bir hâdise oldu.

Fotoğrafa benzer olarak seslerin dondurulması ve saklanması fotoğrafla mümkün olmuştur. Thomas A. Edison 1877'de mumlu silindirik fonografı buldu. Daha sonra seslerin önce optik (sesli sinema doğdu), sonra

manyetik olarak saklanıp, yeniden canlandırılması devri açıldı. Sinemanın ve manyetik ses kayıt cihazlarının sosyal hayat, kültür ve eğitim alanlarındaki tesirleri hâlâ devâm etmektedir.

Haberleşme araçları içinde insanlar üzerinde en büyük ve en derin etkiyi televizyon sağlamaktadır. Hem göze hem kulağa hitap etmesi ve sahib olduğu muazzam hız, bir yandan televizyonun yayılmasını bir yandan da toplumlara hükmeden bir araç hâline gelmesini sağlamıştır. Asrımızın müthiş silâhı olan televizyonun temeli, 1904 yılında ilk "telli fotoğraf"ın Münih'ten Nürnberg'e gönderilmesi ile atılmıştır, denebilir. 20 yıldan az bir zaman içinde resimler New York ve Philadelphia arasında telsiz olarak gidip gelmeye başladı. İlk faksimile haberleşme 1938'de başladı. Televizyon öyle hızlı yayıldı ki, 1967'de ABD'de 10 evden 9'unda televizyon alıcısı bulunuyordu. (Bkz. Televizyon) Ses ve görüntünün anında manyetik kaydı ve anında tekrar görünüp dinlenebilmesini sağlayan videolarla birlikte televizyon şimdilik haberleşme teknolojisinin zirvesine oturmuş görünüyor. Onu da zirveden indirecek yeni teknolojik gelişmeler elbette var olacaktır. Çünkü yapılan keşifler ve yenilikler haberleşme sâhasında muazzam bir rekâbete yol açagelmıştır. Bâzıları birbirini tamamlayan, birbirine yardımcı olan yeni haberleşme vâsıta ve şekilleri hemen hemen dâimâ birbirleriyle rekâbet etmiştir.

Her yeni buluştan sonra, bu buluşla herşeyin altüst olacağı iddiâ edilmiştir. Bu iddiâlar bir ölçüde doğru çıkmıştır. Yeni haberleşme imkânları eskilerin pırıltısını ve üstünlüğünü ortadan kaldırmıştır. Haberleşme uyduları: Uzak mesâfe veya denizaşırı haberleşmede kullanılan

yer yörüngesindeki araçlar. Mesajlar yerdeki bir istasyondan diğerine uydular yoluyla gönderilir.

1946'da Arthur C. Clarke adlı bir İngiliz, uzayda uygun yerlere yerleştirilecek üç aktif haberleşme uydusundan ibâret dünyâ çapında bir haberleşme sistemi teklif etmiştir. John R. Pierce, 1955'te Bell Telefon Laboratuvarlarından uydularla haberleşmede hazırlanan ilk farklı metodu analiz etti. Bu metodlardan birinde sinyaller herhangi bir elektronik cihazı olmayan pasif bir uydudan yansıtmaya değeri ise sinyalleri alacak, güçlendirecek ve tekrar yeryüzüne aktaracak cihazlara sâhip aktif uydular kullanmayı öngörüyordu. Bugün her iki cinsten uydular da kullanılmaktadır.

Echo 1 ve 2 uyduları gibi pasif haberleşme uyduları sinyalleri yansıtan metal yüzeylere sâhiptirler. Sinyaller yerdeki bir verici istasyondan bu uydulara sevk edilir, uydudan yansır ve yerdeki alıcı istasyonda güçlendirilir. Alınan sinyaller çok güçsüz olduğundan, sınırlı miktardaki sinyali almak için bile çok büyük ve çok hassas alıcı istasyonlara ihtiyaç duyulur. Bu sebeple, pasif uydular, bol miktarda bilgi (sinyal) taşıyan ticârî haberleşme sistemlerinde pek kullanılmazlar. Echo 1, ilk haberleşme uydusu olarak 12 Ağustos 1960'ta, Courier 1B, 10 Ekim 1960'ta fırlatılan ilk başarılı uydulardır.

Telstar 1, Relay 1 ve Syncom 2 gibi aktif haberleşme uyduları ise, kendilerine gelen sinyalleri alan, güçlendiren ve yer istasyonlarına başka bir frekanstan gönderen mikrodalga cihazlarına sâhiptir. Bu cihazlarla, mütevâzi büyüklükteki alıcı yer istasyonlarına büyük miktarlarda bilgi aktarılabilir. Syncom 2, Syncom 3 ve Intel-sat 1,2 ve 3 adlı ticârî haberleşme uyduları hep aktif

uydulardır. Ekvatordan 35.200 km yüksekte yörüngeye oturtulmuşlardır. Bu yükseklikte uydunun dönüş hızı ile yer kürenin dönüş hızı birbirine eşittir. Bu sebeple bu uydulara senkronize uydular denir. Yerdeki bir gözlemciye göre senkronize bir uydu hareketsiz görünür. İlk senkronize uydu, 26 Temmuz 1963'te fırlatılan Syncom 2 uydusudur.

Uydu aracılığı ile bütün dünyaya ilk ses nakli, 19 Aralık 1958'de ABD başkanı Eisonhower'in yeni yıl mesajının basit bir sinyal tekrarlama cihazına sâhib olarak yörüngede bulunan bir Atlas Füzesi ile gerçekleştirilmiştir. Telotar 1: 10 Temmuz 1962'de fırlatıldı. ABD ve Avrupa arasındaki TV sinyalleri taşıyordu. 4800 km yükseklikte bir yörüngede bulunduğu için (senkronize olmadığından) ancak kesikli hizmet yapabiliyordu. Sürekli hizmet için çok sayıda yerleştirilmesi gerekiyordu. Halbuki senkronize uydulardan üç tanesi yer kürenin her noktasına sürekli hizmet edebilir. Early Bird (Intelsat 1), ilk ticârî haberleşme uydusu 6 Nisan 1965'te Atlantik üstüne fırlatıldı. Senkronize bir uydudur. Bir TV kanalı ve 240 telefon hattı taşır (Denizaltı kablosu 480 kanallıdır).

İntelsat 2: Bu seriden üç uydu vardır. Kapasitesi Intelsat 1 kadardır. Biri Pasifik, diğeri Atlantik'tedir. Intelsat 3: Serisi dört uydudan meydana gelir. 4 TV kanalı ile 1200 telefon kanalı vardır. Sovyetlerin 1965'te fırlattıkları Molniya 1 uydusu Moskova Vladivostok arasındaki 30 yer istasyonuna TV yayınlarını aktarmaktadır.

Güreşi kim buldu?

İki kişinin özel bir alanda, belirli kurallara uyarak teknik, kâbiliyet ve zekâlarını kullanarak birbirlerini yenme mücâdelesi. Târihte güreşle ilgilenen milletler arasında en eskisi Türkler olmuştur. Bu bakımdan dünyâ milletlerinin dillerinde "Türk gibi kuvvetli!" sözü, ata-sözü hâlini almıştır. Târihî kayıtlar, güreşin, Yunan ve Romalılardan önce Türkler tarafından yapıldığını tesbit etmektedir.

Türk târihinde güreş, Orta Asya'da başlamış, han, hakan ve pâdişahlardan erlere, köylerdeki çobanlara kadar sevilerek yapılmış ve günümüze kadar gelmiştir. Savaşta Türk ordusunun güçlenmesi için yapılmaya başlanılan güreşlere, bayram, düğün ve şölenlerde de yer verilmiş, zamanla töre hâline gelmiştir.

Malazgirt Meydan Muhârebesinden sonra, Anadolu'ya yerleşen Türkler, burada batı tipi güreşleri görerek öğrenmişler ve yenilmezliğin örneklerini vermişlerdir. Osmanlı Devletinin her devrinde güreş sevilmiş, bir meslek olarak pâdişâhlar tarafından himâye görmüştür. Fâtih Sultan Mehmed Han zamânında İstanbul ve çevresinde güreş müsâbakaları düzenlendiği ve kazanan güreşçilere pâdişâh tarafından bahşiş verildiğini saray kayıt defterlerinden öğrenmekteyiz. Üçüncü Sultan Ahmed Han'ın (1703-1730) Şehzâdeleri için yaptırdığı (1718) sünnet düğününde Okmeydanı'nda, başta güreş olmak üzere, çeşitli spor gösterileri yapıldığı bilinmektedir.

Yine 1894'te Gelibolu Mevlevî Şeyhi Mustafa Daniş Efendinin oğlu evlenirken düğünde "çardak" güreşi, yüze yakın pehlivanın katılmasıyla görülmemiş bir seyirci kitlesi önünde yapıldı. Bu güreşte "baş" pehlivanlığa Koca Yusuf, Adalı Halil, Katrancı ve Kurtdereli gibi güçlü pehlivanların yanında "başaltı"na da Kara Ahmed ile Bursalı Rüstem Pehlivan katılmışlardır. Bu güreşlerin başhakemliğini ünlü pehlivanlardan Aliço yapmıştır.

Osmanlı devlet adamlarından Said Halim ve Abbas Halim Paşaların desteğiyle de, Hergeleci İbrâhim ve Kara Ahmed gibi dünyâ çapında meşhur pehlivanlar yetişmiş ve bu târihlerde de Kara Ahmed dünyâ şampiyonu olmuştur (1900). Osmanlı pâdişâhlarından olan Dördüncü Sultan Murâd Han ile Sultan Abdülazîz Han ünlü birer güreşçi olarak isim yapmışlar ve güreşçileri himâye etmişlerdir. Bugün resmî müsâbakalarda yer alan Serbest ve Greko-Romen güreş türlerinin dışında, sırf millî geleneklerimiz arasında yer alan yağlı güreş ise, Türklerin Anadolu'dan Rumeli'ye geçtikleri târihten beri memleketimizde yapılagelen bir güreş türüdür. Bugün, yurdumuzda yağlı güreş, düğünlerin, panayırların, mola veren askerî birliklerimizin en önemli eğlencesidir.

Her yıl, haziran ayında Edirne'nin Sarayıçi mevkiinde yapılan tarihî Kırkpınar güreşleri, Süleymân Paşa komutasında, bir gece salla Çanakkale Boğazını geçerek, Gelibolu'ya çıkan ve Rumeli fetihlerine katılan Müslüman kırk Türk yiğidinin hâtırasını anmak gâyesiyle yapılmaktadır.

Keteni kim buldu?

Haziran-ağustos ayları arasında mavimsi veya sarı renkli çiçekler açan, 15-60 cm boyunda bir yıllık veya çok yıllık otsu veya gövdesi odunlaşmış, kültürü yapılan bir bitki. Yaprakları sapsız, grimsi-yeşil renkli, dik veya yatık gövde üzerinde sıralanmışlardır. Keten en eski bir kültür bitkisidir. Mısır'da M.Ö. 4. yüzyılda keten yetiştirildiği, mabetler ve mezarlar üzerine yapılan resimlerden anlaşılmıştır. Keten, 4000-5000 yıldan beri Ön Asya ve Akdeniz bölgelerinde lifi ve tohumları için yetiştirilmekte; dünyanın çok yerinde üretilmektedir.

Keten her çeşit toprakta yetişebilir. Lif ketenleri nemli havayı, yağ ketenleri ise güneşli havayı sever. Anadolu'da keten yazlık ve güzlük olarak ekilmektedir. Kışlık ketenler ağustos-eylül, yazlık ketenler ise mart ve nisan aylarında ekilir. Lif ketenlerinin uzun boylu olanları makbuldür ve gübreli toprakta yetişir. Yağ ketenleri, iyice olgunlaştıktan sonra toplandığı hâlde, lif ketenleri olgunlaşmadan toplanır. Keten tohumları kapsülden dövülerek çıkarılır ve elenerek temizlenir. Gövdeler iyice ezilerek içinden lifleri çıkarılır. Demet hâline getirilerek havuzlara daldırılır. Bir müddet bekletildikten sonra çıkarılıp kurutulur. Taraklardan geçirilerek düzeltilir ve yumaklar hâlinde hazırlanır.

Keten tohumlarından kavrulduktan sonra, düşük ısıda sıkılmak suretiyle keten yağı elde edilir. Bu sâbit bir yağdır. Keten yağında % 90 doymamış asitler bulunur. Anadolu yağ ketenlerinin tohumlarında, yağ miktârı ortalama % 40,5'tir. Keten yağı, yanıklardan ileri gelen

yaralarda ağrı dindirici olarak kullanılır. Bâzı sabunların bileşimine girer. Boyacılıkta kullanılır. Bezir yağı elde edilir. Keten tohumunun yağı alındıktan sonra geriye küspesi kalır. Keten tohumları su veya süt ile kaynatılarak lapa yapılır ve hâricen ilâç şeklinde kullanılır.

Kemoterapiyi kim buldu?

Vücûdu hastalandıran mikropları veya kanser hücrelerini kimyâsal maddeler (ilaç) ile yok etme metodu. On dokuzuncu asrın sonunda Paul Ehrliche tarafından ortaya atılmış bir terimdir.

Vücudu istilâ eden mikroorganizmaları hastaya zarar vermeksizin öldüren ilâçlarla yapılan tedâvi şekli demektir. Kemoterapide kullanılan ilâçlara genel olarak kemoterapötik adı verilir. Vücûda giren ve hastalık sebebi olan organizmalar çok çeşitli oldukları için (helmintler, amip, plasmodium, bakteriler, mantarlar, riketsiyalar ve virüsler gibi), kemoterapide kullanılan kimyevî maddeler (kemoterapötikler)de o oranda çeşitlilik gösterirler. Vücut için habis olması, çabuk çoğalması ve normal vücut hücresinden ayrı biyokimyevî özelliklere sâhip olması bakımından kanser hücreler de bakteri ve diğer hastalık yapan mikroorganizmalara benzetilebilirler.

Kemoterapide kullanılan ilâçlar, genellikle kullanıldığı patogen etkenin (hastalık âmilinin) cinsine göre

sınıflara ayrılır: Antihelmintik ilâçlar (barsak parazitleri), antimalarial ilâçlar (sıtma ilâçları), antiamibik ilâçlar, antibakteriel ilâçlar (antibiyotikler) antiviral ilâçlar ve antineoplastik ilâçlar (kansere ilâçları).

Yılbaşını kim buldu?

Yılbaşı ya da yeni yıl kutlamaları tarihin bilinen en eski tatil ve kutlama aktivitesidir. Bilinen ilk yılbaşı kutlaması M.Ö. 4000 li yıllarda Babil'de gözlenmiştir. M.Ö. 2000 li yıllarda Babillilerin yeni yılı yeni ayın görünmesi ile başlamakta ve baharın ilk günü ile sona ermektedir. Baharın başlangıcı yeni bir yıla başlamak için en mantıklı zaman olarak göze çarpmaktadır. Herşeyden önce Bahar yeni ürünlerin ekimi ve çiçek açması ve yeniden doğuşun mevsimidir. Babilde yeni yıl kutlamaları 11 gün sürmekteydi ve her günün ayrı bir kutlama ve önemi bulunmaktaydı. Öte yandan 1 Ocak tarihi hiç bir astronomik veya tarımsal öneme sahip olmamasına rağmen yılbaşı olarak kutlanmaktadır. Yılbaşı veya Yeni Yıl bir yılın bitiminin ve yeni bir yıla başlangıcın kutlandığı kültürel bir olaydır. Yıllık takvime sahip kültürler tarafından kutlanmaktadır. Türkiye dahil Gregoryen (Miladi) takvim'inin kullanıldığı birçok ülkede yılın ilk resmi günüdür.

Yılbaşı ve Noel Ayrımı

Yılbaşı çoğu zaman Noel yada Christmas ile bir tutulmaktadır. Fakat bu yanlış bir algıdır. Yılbaşı, bir Hristiyan bayramı olan ve İsa'nın doğuşunu kutlayan Noel'den tamamen ayrı olarak kutlanır. Ancak özellikle Hristiyan ülkelerde Noel ve Yılbaşı tatilleri birleştirilir. Bu birleştirme nedeniyle bazı gelenekler de karışmış durumdadır. Sanılanın aksine ağaç süsleme ve hediyeleşme gibi aktiviteler yılbaşında değil, Noel'de gerçekleştirilir.

Aslında Noel kutlamalarının ilk ortaya çıkışı da Hristiyan dini kaynaklı değildir. Noel ya da Christmas'ın orijini Antik Roma'ya dayanmaktadır. Antik Roma'da her yıl 17 - 23 Aralık tarihlerinde Tanrı Satürn adına Saturnalia adı verilen bir festival düzenlenmekteydi. Saturnalia festivali sınırsız özgürlük anlamına gelmekteydi. Festival boyunca insanlar istedikleri her şeyi yapabilirler fakat suç ta olsa cezalandırılmazdı. Romalılar, bu dönemi fırsat olarak görüp sarhoş olurlar, çıplak halde dolaşırlar ve diğer zamanlarda kabul edilemez cinsel eylemleri gerçekleştirirlerdi. Kölelerin bile bu dönemde efendilerine hakaret etme hakları vardı. hatta bu dönemde köle efendi olgusu tersine döner kölelere ziyafetler düzenlenir ve hizmet edilirdi. Festival süresince tüm mahkemeler ve kolluk kuvvetleri kapalı olurdu.

Saturnalia festivalinde bir kişi günah keçisi olarak seçilir, festival boyunca her türlü zevki tadabilmesi için sınırsız imkan tanınır fakat festivalin son günü Tanrı Satürn'e kurban olarak öldürülürdü.

Saturnalia'dan Noel'e Geçiş

Hristiyanlar Pagan (Putperest) olan Romalıların dinlerini değiştirmek için akıllıca bir taktik kullandı. En

önemli Roma festivalinin Hristiyanlığa uyması için örf ve adetleri aynı kalmak suretiyle adını değiştirdi ve küçük değişiklikler yaptı. Bazı eski uygulamaları aynen kabul etti. Hristiyanlar, Saturnalia yılın en büyük şöleni olduğu için kendi kurtarıcılarının doğum günü kutlamaları ile birleştirdi. Aslında Hristiyanlar 25 Aralığın İsa'nın doğum günü olmadığını iyi biliyorlardı fakat bu birleştirme, Paganların daha hızlı asimile olmasını sağladı.

Yılbaşı Ağacı, Hediyeleri ve Noel Baba

Birçok Noel sembolü ve geleneğinin Hristiyanlık ile ilgisi yoktur ve Paganlardan gelmektedir. Yılbaşı ağacı Asheira kültüründen gelmektedir. İskandinav mitolojisinde ve Druidlerde kullanılan bir çok sembol Noel de de kullanılmaktadır. Paganların Tanrı Saturn'e hediyeler sunması zamanla değişikliğe uğradı ve insanlar kendi aralarında hediyelik eşyalar vermeye başladılar. Bu dönemin popüler hediyelik eşyaları yazılı tabletler, mumlar ve topraktan yapılmış heykelcikler (biblolar) oldu. Daha sonraları Hristiyanlar çocuklara hediyeler vererek yılbaşında onları sevindiren Aziz Nicholas yada Noel Baba figürünü icat ettiler.

Takvimlere Göre Yılbaşı

1 Ocak: Türkiye dâhil, çoğu ülke tarafından kullanılan Miladi takvime göre yılın ilk günü.

Hicri Takvimde yılbaşı Muharrem ayının 1'inde gerçekleşir. Hicri Takvim 12 kameri aya göre düzenlendiğinden 354 güne denk gelir, dolayısıyla Miladi takvime göre yılbaşı her yıl 11 gün önce gerçekleşir. Böylece 2008 yılında Miladi yıl boyunca Hicri takvimde iki adet yılbaşı gerçekleşmiştir.

Roşaşana (İbranice yeni yıl): Musevi yılbaşısıdır. Hamursuz Bayramı'ndan 163 gün sonra kutlanır.

Doğu Ortodoks Kilisesi'nde yılbaşı (İsa'nın sünnet yıldönümüne de denk gelen) 14 Ocak'da kutlanır (Jülyen Takvimine göre 1 Ocak). Ancak en büyük 12 Doğu Ortodoks Kilisesinin sekizi, iki tarihin aynı güne geldiği Güncellenmiş Jülyen Takvimini benimsemiştirler (Bulgaristan, Kıbrıs Cumhuriyeti, Mısır, Polonya, Romanya, Suriye, Türkiye ve Yunanistan). Gürcistan, İsrail, Rusya ve Sırbistan Ortodoks Kiliseleri ise Jülyen Takvimi kullanmaya devam ederler.

Çin yılbaşı her yıl ilk kameri ayınının yeni Ay gününde kutlanır, ki bu da kabaca ilkbahara denk gelir. Tam tarihi, Miladi takvime göre 21 Ocak ile 21 Şubat arasına düşer. Çin'de yılın en önemli bayramı konumundadır.

İran takviminde yılbaşı Norous (Nevruz) olarak anılır ve ilkbaharın başında kutlanır (20 veya 21 Mart).

Tayland, Kamboçya ve Laos'da yılbaşı 13 Nisan'dan 15 Nisan'a kadar kutlanır. Özellikle Tayland' bu kutlama su dökerek gerçekleşir.

Noeli kim buldu?

Noel, hazret-i İsa'nın doğum günü olduğu iddia edilerek 25 Aralık'ta kutlanan Hristiyan yortusudur. Latince doğumla ilgili olan anlamına gelen bu yortuyu, bir kısım Hristiyanlar 6 Ocakta kutlamaktadır. Hazret-i

İsa'nın doğumundan çok önce güneşe tapan putperestler, tanrı saydıkları Güneş'in her gün biraz daha erken kendilerini terk etmesine üzülmüşlerdi. 25 Aralıkta günler tekrar uzamaya başlayınca, Güneş'in kendileriyle kalmaya razı olduğuna sevinerek kutlamalar yaparlardı. Bu kutlamalar sırasında dans, içki, ışıklandırma, yaparlardı. Ayrıca hindi kesme, domuz başı, kaz kızartması yemeyi de gelenek haline getirmişlerdi. Bir de aralarında çeşitli hediyeler verirlerdi. Ayrıca güneşe tapan ve kurtarıcı tanrılarının kış başlangıcında doğduğuna inanan diğer putperest milletler de vardı. Bunlar da Julian takvimine göre kış başlangıcı olarak kabul edilen 25 Aralıkta özel kutlama törenleri yaparlardı.

Hazret-i İsa'nın doğum günü kesin olarak bilinmediği için ilk Hristiyanların hazret-i İsa'nın doğumu için kutladıkları özel bir gün yoktu. Bu sırada Roma İmparatorluğunun her yerinde güneşe ve putlara tapılıyordu. Roma İmparatoru Büyük Konstantin, putperestken miladın 313. senesinde Hristiyanlığı kabul etti. Putperestlikten birçok şeyleri de Hristiyanlığa soktu. Güneş tanrısının doğum günü kabul edilen 25 Aralıkta yılbaşı kabul etti. İsa'nın kurtarıcı tanrı olduğuna inanan Hristiyanlar da, onun 25 Aralıkta doğduğunu kabul ettiler. Sonunda bu geceyi Milad ve Noel olarak her sene kutlamaya başladılar.

Noel yortusu daha ziyade miladi senenin Aralık ayının 24. gününün gecesi kabul edilmiştir. Bununla beraber 24 Aralık ile 6 Ocak arasında olduğunu kabul eden Hristiyanlar da vardır. Ermeni kiliseleri hiçbir zaman Noel'i kabul etmeyip, hazret-i İsa'nın doğumunu hep 6 Ocakta kutlamayı sürdürdüler.

Efsanevi inanış doğrultusunda Noel yortusunu kutlayan Hristiyanlar bu kutlamalar sırasında, ışık ve çeşitli maddelerle yaprak dökmeyen ağaçları süslerler. Bu da umûmiyetle çam ağacıydı. Bu adet, eski Mısırlıların, Çinlilerin, Yahudilerin ve putperest milletlerin yaprak dökmeyen ağaçları ölümsüzlük simgesi saymalarından kaynaklanmaktadır. Günümüzdeki Noel gelenekleri arasındaki ağaç süslemesinin Almanya'nın batı tarafında ortaçağda hüküm sürmüş olan eski putperestlikten alındığı rivayeti hakimdir.

Bugün Çin'de, Hollanda'da ve İngiltere'de Noel Baba ile kutlamalar ve reklamlar yasaklanmıştır (1993). New York Üniversitesinde tarih profesörü olan Waelangi Ferguson diyor ki: "Hristiyanların yortuları putperest yortularıyla aynı tarihlere rastlar Mesela Noel tarihi İran ve Roma'da güneş tanrısı Mitharas'ın doğum tarihidir. Ayrıca bu tarih çok eskiden beri putperest dünyasında önemli bir yortu günüydü."

Havai Fişegi Kim Buldu?

Havai Fişegin icadı, barutun icadı ile bağlantılıdır. Her ikisinin yapılışı aynı ilkelere dayanır. Bazı kaynakları havai fişegin icadının 2000 yıl öncesine dayanmakta olduğunu bazıları ise 9. yüzyılda Song Hanedanı zamanında olduğunu belirtmektedir. Yine barut ve havai fişek ile ilgili hem Hindistan hem de Çin'in adı geçmektedir.

Popüler bir hikayeye göre çinli bir aşçı potasyum nitrat, kömür ve kükürtü karıştırır ve yakar. Karışım büyük bir gürültü ile patlar. Daha sonra karışımı bambudan yapılmış bir borunun içerisine koyar ve patlatır ve havai fişek ortaya çıkmış olur.

Çinlilerin icat ettiği bu toz, zaman içerisinde kendisine bir çok kullanım alanı bulmuştur. İlk başlarda eğlence amacıyla kullanılmıştır. Daha sonra ise askeri alanda silah olarak.

İlk havai fişek yaklaşık 1.000 yıl önce Liu Yung şehrinde yaşayan Li Tian adında Çinli bir keşiş tarafından yapılmıştır. Her yıl 18 Nisan'da Çinliler tarafından büyük saygıyla Li Tian anılır ve havai fişegın bulunuşu kutlanır. Bugün hala Liu Yung şehri, dünyanın en büyük bir havai fişek üreticilerine ev sahipliğı yapmaktadır.

Yeni yılın havai fişeklerle karşılanması da bir Çin geleneğinden gelmektedir. Çinliler havai fişeklerin patlama seslerinin hayaletler ve kötü ruhları kovduğuna inanıyorlardı. Zaman içerisinde havai fişekler doğum günü, düğünler, cenazeler ve festivallerde kullanılmaya başlandı.

Daha sonraları Çinliler istilacı Moğol ordularına karşı bu siyah tozu kullanmanın etkili bir silah olacağını keşfetti. Ejderha görünlü roketatarlar icat ederek Moğol ordularına roketler (Havai Fişekler) fırlattılar.

Avrupalıların doğuya yaptıkları seyahatlerde barut ve havai fişekle tanıştılar. Barutu Avrupa'ya ilk getirenin Marco Polo olduğu söylenmektedir. Kraliçe 2. Elizabeth'in tahta geçişi havai fişeklerle kutlanmıştır.

Havai fişek 17. yüzyıla kadar Amerika topraklarına giremedi. Amerika'yı keşfetmeye giden Avrupalılar tarafından kutlama yapmak için havai fişekler, yerli halka karşı kullanmak için de barut kullanıldı.

Bugün havai fişek, gerek kamusal gerekse özel kutlamalar için tüm dünyada kullanılmaktadır. Hükümetler, muhteşem havai fişek gösterileri için milyonlarca dolar harcıyor. En çok tanınan havai fişek gösterisi her yılbaşı Sydney düzenlenmektedir.

Noel Babayı kim buldu?

Efsanevi Hristiyan inancına göre; miladi 4. yüzyılda (M. 350 yıllarında) Anadolu'da Myra (bugünkü Demre-Antalya) yöresinde yaşamış olan Aziz Nikolaos adındaki Hristiyan azizi, Roma İmparatoru Konstantin'in rüyasına girdi ve idama mahkum edilen üç subayı kurtardı. Bu olaydan sonra ünü gittikçe yayılan Nikolaos, zamanla Rusya ve Yunanistan gibi ülkelerin, hayır kurumlarının, loncaların, çocukların, denizcilerin ve bazı şehirlerin koruyucu azizi olarak benimsendi. Adına Avrupa'da pekçok kilise yapıldı. Çocuklara özel armağanlar getirdiğine inanılan ve Noel Baba olarak anılmaya başlayan Aziz Nikolaos efsanevi bir kişiliğe büründü. Aziz Nikolaos'un Noel Baba haline sokulması ilk önce Almanya'da görüldü. Bu efsanevî gelenek zamanla Protestan kiliselerin çoğunlukta olduğu Avrupa ülkelerinde yayıldı.

Sonra ABD'nin New York şehrine gelip yerleşen Hollandalı Protestanların Aziz Nikolaos'u iyiliksever bir kimse olarak anmaları da çok sevilmesine yol açtı. Ayrıca ABD ve İngiltere'de kutlanan çocuk bayramlarında da yer vermeye başlandı. Geleneksel aile ve çocuk bayramı olarak kutlanan Noel yortusunun koruyucusu olarak kabul edildi.

Noel Baba'nın şişman, neşeli, kırmızı ve beyaz piskoposluk giysileri içindeki tasvirleri Amerikalılar tarafından gündeme getirildi. Noel Baba olarak bilinen Aya Nikola (Aziz Nikolaos)'nın bazen yalnız, bazen yardımcıyla ata binerek, bazen da sekiz ren geyiğinin çektiği arabasıyla evlerin damlarında dolaştığı efsanesi yaygınlaştı.

Notayı kim buldu?

Müziğin alfabesi notalar ile ilgili 7. yüzyılda Seville Psikoposu, bir mektubunda şu satırları yazdı: "Eğer müzik insan belleğinden çıkıp giderse, tamamen kaybolur. Zira, onu yazmak mümkün değil." Oysa, bin yıl önce Yunanlılar, notaları kâğıda dökmek için bir yöntem bulmuşlardı. Melodiyi, çizgi ve noktalar halinde yazabiliyorlardı. Ne yazık ki, bu müzik alfabesi zamanla kayboldu.

Müzikteki matematiksel gizemi keşfederek yazıya dökmenin ilk temeli Pisagor (Pythagoras, M.Ö. 530-450) tarafından atılmıştır. O kendi devrine kadar gelişmiş bütün çalışmaları bir disiplin altında toplamış, geometri,

aritmetik, astronomi, coğrafya, müzik ve tabiat bilgisi olarak ayrı ayrı bilim dalları yaratmıştır.

Pisagor'un müziğin içindeki matematiği bir demirci dükkanının önünden geçerken keşfettiği rivayet edilir. Demirci ustasının, demir döverken kullandığı aletlere göre değişik sesler çıkarması Pisagor'un ilgisini çekmiş, dükkanı kapattırarak ustaya çeşitli aletler kullandırmış, çıkan sesleri incelemiş ve kayıtlar almış.

Batı müziği 9. yüzyılın başına kadar notalamadan habersizdi. Eserler kulak yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılıyor, bu arada değişime uğruyor, zamanla unutulabiliyordu. 9. yüzyılın ikinci yarısında ilk notalama sistemi ortaya çıktı.

Arezzo'lu Guido'nun (Gui d'Arezzo) notalama sisteminin seslerin yüksekliğini kesin olarak belirtmeye başlamasıyla büyük bir ilerleme kaydedildi. 11. yüzyılda notaların üzerine dizildiği beş çizgiden oluşan "porte"nin kullanılmasıyla notaların yüksekliği (do, re, mi,....) ve süresi (birlik, ikilik, dörtlük,....) kesin biçimde belirlenebilir hale geldi.

Aslında müziğin dört parametresi vardır: Yükseklik, süre, şiddet ve tını. Bunlardan ilk ikisi zamanla genel kabul gören bir takım işaretler sayesinde kağıt üzerine dökülebilmiş, şiddet ve tını ise notanın yanında ek kelimelerle belirtilmişler ve kısmen de yoruma açık bırakılmışlardır.

Çeşitli sesleri belirtmek ve bunların birbirlerine karışmasını önlemek için sesleri temsil eden notalara özel isimler verildi. Do, re, mi, fa, sol, la, si. İngilizce'de ve Almanca'da ise notalar harflerle gösterildi(C=do, D=re, E=mi, F=fa, G=sol, A=la, B=si-ing.-, H=si-alm.-).

Nota isimlerinden 'do'nun önceki ismi 'ut' idi. Sesli harfle başlayan bu isim, notaları sırayla söylerken tutukluk yaptırdığından 12. yüzyılda 'do' olarak değiştirildi. Almanya ve bazı ülkelerde 'ut' hala kullanılır.

'Si' hariç diğer notaların isim babası Gui d'Arezzo'dur. Arezzo bu adları Aziz Iohannes Battista ilahe-sindeki mısraların birinci hecelerinden alarak takmıştır. Yedinci notanın adı uzun zaman 'B' olarak kalmış, sonradan 13. yüzyılda Sanete Iohannes kelimelerinin baş harflerinden meydana gelen 'si' adını almıştır.

Notalamanın keşfi ve gelişimi müzik pratiğine olağanüstü bir gelişme ortamı yaratmıştır. Notalama, icracıyı ezberden kurtararak hem müzik parçalarının uzamasına hem de çeşitli dönemlere ve ülkelere ait notalanmış eserlerin katılmasıyla repertuarın zenginleşmesine ve çeşitlenmesine imkân vermiştir. Nota sayesinde bir müzisyen bilmediği bir müzik parçasını icra edebilmek için tek başına yeterli bir hale gelmiştir.

Ancak, bu sistemde, müziğin ritmi verilemiyordu. 1200 yılında Polonyalı Franco, "Ölçülebilir Müzik Sanatı" adlı kitabında, ölçülebilir nota sistemini anlattı. Daha sonra kaydedilen gelişmelerle, bugün kullandığımız nota alfabesi insanlığa kazandırıldı.

Çizgi Romanı kim buldu?

Gazete, kitap, dergi gibi yayın organları aracılığıyla bir takım hikayelerin çizgilerle anlatılmasına çizgi

roman adı verilmektedir. Kısa açıklamalar, anlatımlar, konuşma ve düşünme balonları çizgi romanların yazı kısmını meydana getirir. Çizgi romanlarda ifadenin ağırlığı çizgilerde toplanmıştır. Kısaca; resimle yazının biraraya gelmesiyle meydana gelen bir anlatım şeklidir.

Şekil ve resimleri peşpeşe sıralayarak bir hikayeyi anlatmak çok eskiden beri kullanılan bir metoddur. Kabartma, mozaik, duvar resimleri, vitray, seramik ve dokuma gibi sahalarda kullanılmaktadır. Geçmişten günümüze, bugünkü şeklini alması kolay olmamıştır. Baskı tekniklerinin gelişmesi çizgi ile anlatımın da gelişmesinin ve detaylanmasının sebebi olmuştur. Anlatılmak istenen hikayenin her safhasını aralıksız, akıcı, anlaşılır bir şekilde zihinde belirginleşmesi duygusu ve isteği, çizgi romanın doğmasına sebep olmuştur.

İngiliz oymabaskıcı William Hogarth'ın oyma baskı karikatürleri birbirlerini takip eden diziler halinde yapıldığından, çizgi roman tarihinin ilk temsilcisi olarak ortaya çıkmıştır.

Bugünkü manada çizgi roman 19. yüzyılda ortaya çıktı. İsviçreli öğretmen Rudolphe Töpffer (1799-1846), M.Vieux-Bois tiplmesi ile, Alman mizahçı Wilhelm Busch, Max und Moritz ile, Fransız Georges Kolomb, Famille Fenault ile ilk çizgi romancı olma ünvanlarını aldılar.

Ancak çizgiyle metni bir uyum içinde birleştiren gerçek çizgi romanlar ABD'de ortaya çıktı. Yayın organları arasındaki mücadele sonucu 1896 J.Pulitzer'in çıkardığı New York World Pazar ilavesinde Richard Outcault'ın "The Yellow Kid'i ve Rudolph Dirks'in The Katzenjammer Kids" yayınlandı. İlk konuşma balonları

ise "The Katzenjammer Kids'i" de kullanıldığından ilk çağdaş, çizgi roman sayıldı.

The Yellow Kid'de (Sarı Çocuk'ta) sarı çocuğun düşünceleri, yahut söylemek istedikleri geceliğin üzerinde beliriyordu. Dirk's, Rönesans dönemi Alman oyma baskılarında kullanılan unutulmuş balon metodunu geri getirdiği için, kendi gazetesiyle W. Hearst'ın New York Journal Gazetesi arasında paylaşılamadı. Dirk's, gazetesini değiştirdiği zaman açılan davayı kaybetti. Çizgi romanını "The Captain and the Kids" adıyla devam ettirdi. Bu dizi Türkiye'de Kaptan Edi ile Büdü adıyla yayınlandı.

1906'da New York Journal'de Winso Mc Cay'ın hazırladığı Ciltle Nemo in Slumberland (Küçük Nemo Rüyalar Ülkesinde) çizgi romanı tutuldu. ABD'nin dışında sesini duyuran ise George Mc Mancısun (1884-1954) Brining Up Father (Güngörmüşler) eseridir. E.R. Burroughs'un 1912'de yaptığı Tarzan'ı, 1929'da Harold R. Foster (1892-1982) tarafından çizgi haline getirilince, gerçekçi çizgilerin kullanıldığı ilk çizgi roman oldu.

Avrupa'da ise tam manasıyla ilk çizgi roman 1925'de doğdu. Alain Saint Oga'nın Zig ve Puce adlı tiplemesiydi. Bunu Pincho'nun Becassine'si (1905) ve Farton'un Pieds Nickeles'i (1908) takip etti. Ancak Avrupa'da Komikler'in erişkinler tarafından da benimsenmesi için yarım yüzyıl gerekmişti. Harold R. Foster'in Tarzan'ından sonra bu alanda gerçekçi çizgilerin kullanıldığı bir diğer eser Alex Raymond'un Flash Gordon'u (Baytekin) dur. Chic Young'un Blondie'si (Fatoş) (1930), All Capp'in Lil Abner'i (Hoş Memo) bu dönemlerde mizah-karikatür çizgisinde devam eden eserler arasındaydı. 1937'de

özellikle Harold Foster'in Prince Valiant'ı (Kahraman Prensi), Lee Falk ile Phil Davis'in birlikte hazırladıkları Sihirbaz Mandrake (1934), W.Ritt ile, C.Gray'in birlikte hazırladıkları Brick Bradford (1935) fantastik bir çizgide devam eden eserler arasında oldular.

Elsie Segar'in Popeye'si (Temel Reis), Walt Disney'in Micky Mouse (Miki Fare) (1930) ve Donald Duck'un (Vakvak Kardeş) da bu dönemlerin mizah çizgi romanlarıydı. 1930'lu yıllarda baştan başa çizgi roman yayınlanan aylık dergiler çıkmaya başladı. Küçük boyda ve düşük maliyetle satılan bu Comic booklar'da Joe Shuster ile Jerry Siegel'in (1938) ortak ürettikleri Kahraman Süperman ve Robert Kane'nin Batman'ı kötülöklere karşı olağanüstü güçlerle savaşırken bu piyasadaki üstün savaş güçlerini de sergilediler.

İkinci Dünya Savaşından az önceki yıllarda çizgi roman dergilerinde çeşitlilik ve tiraj artışı görölmeye başladı. Bunun sonucunda çizgi romanlar hazırlanırken, yeni resim ve sinema tekniklerinden faydalanılmaya başlandı. Dolayısıyla belirgin bir kalite artışı göröldü. Artık resimli roman kahramanları klasik görünüşleri dışında, yani karşıdan ve ayakta duruşlarının yanı sıra hemen hemen her tür pozisyonlarda çizilmeye başlandı. Olağan dışı renkler, örneklerin gerçek olmayan renkleri, olaya estetik katarken bir yanda da psikolojik durumları ifade için kullanılmaya başlandı.

Avrupa'daki çizgi roman ABD'nin yanında oldukça zayıf kalırken, farklı gayeler için kullanıldığı göröldü. Artık bu tür çizgi romanlar çocuklara yönelik bir ideolojik propaganda aracı olarak kullanılıyordu. Bu şekilde kullananlar hedeflerinde isabet kaydedip inanılması zor

tirajlara ulaştılar. Fransa'da 1934 yılında çıkan Journal de Mickey ulaştığı yüksek tirajla (400.000) Avrupa'nın en sivrilen dergisi oldu...

Savaşın başlamasıyla birlikte çizgi romanlar savaşa yönelik propaganda aracı olma özelliklerini korumaya devam ettiler. George Baker'in The Sack'ı (1942), David Brager'in G.I.Joe'si (1942) ve Milton Caniff'in Male Call'u (1942), Amerikan ordusu ve askerlerinin moralini destekleyecek şekilde hazırlandı... İtalya'da ise Kurt Caesar'ın Romanoil Legionario ile Fransa'da ise Nazi yanlısı Temeraire (1943-44) adlı dergiler, gençlere yönelik propagandalarında tesirli oldular.

Barış zamanı 1947'de Milton Caniff'in Steve Canyon'u piyasaya ıktı. Resimli romana olan ilgi ise geçici bir süre azalmıştı. Bunun zerine, yapımcılar, korku dizilerine el attılar. Yaşayan ller, hortlaklar ve vampirlerle dolu bir dehşet dünyası okurların ilgi-sini ekebilmişti. Amerikan Senatosu ve muhafazakar halkın tepkisi sonucunda şiddet ve dehşet konularında belirli sınırlamalara gidildi ve bir dizi sınırlamalar kanunlaştırılıp, yrrlge konuldu... Bunun sonucunda mizah-karikatür ağırlıklı kahramanların tutulması sağlandı. Walt Kelly'nin Pogo'su Charles M.Cshulz'un Peanuts'ı (Yer Fıstıkları) ve Mort Walker'in Beetle Bailey'i (Hasbi Tembeler) gibi.

ABD'nin pazarı durumunda olan Avrupa lkelerinde İkinci Dünya Savaşından sonra kaliteli ürünler ortaya çıkmaya başladı. Herge takma adını kullanan Georges Remi'nin Tin Tin'i (Ten Ten) ABD izgi romanlarının kalitesine eşdeğer çizgi romanlardan sayılır. Bunu Fransız Morris'in (Maurice de Bauere) Lucky Luke'usu (Red Kit)

(1946) takip etti. Albert Uderzo, Goscinny'nin yazdığı Asterix'i (Asteriks) yeni çıkan Pilote dergisine (1959) çizmeye başladı. Bu mizah ağırlıklı yayınları Peter O'Donnell ile Jim Holdaway'ın dedektiflik ve casusluk ağırlıklı Modesty Blaise'i izledi.

1952'de kurulan Mad dergisi bu alana ayrı bir renk getirdi. Bu dergi çizgi romanı kullanarak çizgi romanı alaya almasıyla farklılık kazandı. 1970'lerde ABD'de farklı bir akım meydana geldi. Yer altı çizgi romanları (Underground comix) çoğu üniversite kuşaklı genç yazar ve çizer grubu, siyasi ve sosyal bir eleştiriye yönelik yayınlar üretmeye başladılar. Ancak gördüğü ilgi sınırlı olmuştu. Aynı dönemlerde Jack Kirby ve Joe Orlando gibi çizerler Fantastic Four (Fantastik Dörtlü) ve Spider Man (Örümcek Adam) Thor, The Hulk (Yeşil Dev Adam) gibi tiplerini lanse ettiler. Iron Man (Demir Adam) ve Conan The Barbarian (Conan)'ın Avrupa'daki pazar alanları gibi geniş bir pazar alanı buldular.

Artık çizgi roman sanatı, kabuğunu yırtmış yalnız anavatanında alaka gören bir sanat dalı olmaktan çıkmış şimdi hemen hemen dünyanın her ülkesinde belirli süluklerle devam ettirilmektedir. Bu alandaki çalışmalarını ve genç çizerlerini, yeni nesillerini teşvik amacıyla 1961'de Paris'te kurulan Çizgi Roman Sevenler Derneği 1964'te Çizgi Romanı Araştırma ve İnceleme Derneğine (Socerlid) dönüşerek bu çabalara önderlik etmiştir. 1965'te Milletlerarası Çizgi Roman Kongresi ilk olarak İtalya'nın Bordighera şehrinde toplanmıştır. Bu arada bazı ülkeler de kendi çizgi roman okullarını kurdu.

Güney Amerika'da Alberto Braccia, Munoz, Sam Payo, Quino İtalya'da Hugo Prat (Corta Maltesen'in

çizeri), Guido Buzelli, Dino Bataglia, Sergio Topi, -Guido Crepax İspanya'da Victor de la Fuente, Enric Sio, Julio Ribera ve Palacaios bu işe öncülük edip kendi tarzlarını kabul ettirmişlerdir. Yeni gelişmekte olan pekçok ülkede başta Çin, Küba ve Cezayir, çizgi romanı eğitim gayesi ile kullanmaktadırlar. Doğu bloku ülkelerinin çoğu bu dala sırt çevirmiş, bu gruptaki ülkelerden Yugoslavya ise tam aksine bu işe önderlik etmiştir.

Türkiye'de bu işin ilkleri karikatürüze Amca Bey tiplmesi ile Cemal Nadir ve Gerçekçi çizgi olarak Barbaros Hayrettin ve Koca Yusuf ile Ratip Tahir Burak'tır. Cemal Nadir'i Tombul Teyze ve Sıska Dayı tiplmesi ile Ramiz Gökçe, Karakedi Çetesi ile Selma Emiroğlu takip etti. Türkiye'de ilk müstakil çizgi roman dergisi 1950'lerde yayına başlayan Pecos Bill'dir. Bunları bugün bile okur bulabilen; Tommiks, Teksas ve Teks'ler dönemi takip etmiştir. 1950'li yıllarda karikatürçülerin çoğu bu alana yöneldi. Utanmaz Adam'la Oğuz Aral öne geçti. 1960'lı yıllarda Hüdaverdi ile Sezgin Burak, gerçek hikayelerden alınan konularla Faruk Genç adını duyurmaya başladı. Turhan Selçuk da bu sahanın adamıdır.

En önemli patlamayı ise karikatürçü Suat Yalaz yapmıştı. Bu zamanla Sezgin Burak'ın Tarkan'ı, Ayhan Başoğlu'nun Malkoçoğlu'su, Abdullah Turhan'ın Tolga'sı izledi. Bu tarzın diğer bir örneği de Rahmi Murat'ın yazdığı Abdullah Turhan'ın resimlediği Kara Murat'tır. Şahap Ayhan da farklı tiplmelerle bu konuda çalışan ressamlarımızdan biridir. Bu sahada Deli Balta'sıyla Gürbüz Azak, Topuz'la Vehip Sinan, Kurdoğlu ile Cem Ertürk, Hızır Bey'le Talat Güreli zikre değer isimlerdir. Suat

Yalaz'ın Karaoğlan'ı Fransa'da ve pekçok Kuzey Afrika ülkesinde Fransızca yayınlanarak bu dalda Avrupa'daki tek temsilcimiz olup milletlerarası niteliğine bürünen ilk milli çizgi romanımızdır.